

Bundel van de Vergadering Algemeen Bestuur GSP van 25 oktober 2016

- 1 Opening
 - 0 Agenda AB 25 oktober 2016.doc
- 2 Mededelingen en inkomende / uitgaande stukken
- 3 Verslag van de vergadering van 22 juni 2016
 - 3 22-06-2016-Verslag AB GR Havenschap GSP.doc
- 4 Standpuntbepaling t.b.v. AvA
- 4.a Voordracht commissaris provincie Groningen
 - 4a1 benoeming commissaris Groningen.docx
 - 4a2 2016-07-13 invulling commissaris provincie.pdf
- 5 Zaken betreffende de GR Groningen Seaports
- 5.a Aandeelhoudersstrategie
 - 5a1 advies aandeelhouderstrategie.docx
 - 5a2 Aandeelhoudersstrategie GSP definitief.docx
 - 5a3 2016.02221 verzoek raden staten zienwijzen aandeelhouderstrategie.pdf
- 5.b Mandaatstatuut
 - 5b1 Algemeen mandaat.docx
 - 5b2 Algemeen mandaat2.docx
 - 5b3 Bijlage bij mandaatregeling.docx
- 5.c Opdracht verlening tot het opstellen van de jaarrekening 2016
 - 5c1 voorstel opstellen jaarrekening 2016, begroting 2018.docx
 - 5c2 Offerte opstellen begroting 2018 en jaarwerk 2016.pdf
 - 5c3 Samenstellingsverklaring van de accountant.pdf
- 5.d Lange termijn agenda en vergaderrooster
- 5.e Programma van eisen accountantscontrole jaarrekening 2016
 - 5e Accountantscontrole programma van eisen jaarrekening 2016.docx
- 5.f Financiële tussenrapportage
 - 5f1 Tuentijdse financiële rapportage.docx
 - 5f2 Resultaat GR 1e halfjaar 2016 inclusief verwachting.xlsx
- 5.g Staatsteunmelding stand van zaken
 - 5g1 informatie nota staatssteunmelding.docx
 - 5g2 AKD_9288051_v2_Groningen seaports gevolgen melding.pdf
- 6 Rondvraag
- 7 Sluiting

GRONINGEN SEAPORTS

Ons kenmerk: 2016.
Onderwerp: Agenda AB vergadering
d.d.25 oktober 2016

Aan de leden van het Algemeen Bestuur van
GR Havenschap Groningen Seaports

Delfzijl, 6 oktober 2016

Geachte AB-leden,

Namens de voorzitter nodig ik u hierbij uit voor het bijwonen van een vergadering van het Algemeen Bestuur van Groningen Seaports, die zal worden gehouden op **dinsdag 25 oktober om 17.30 uur in het gemeentehuis van de gemeente Eemsmond te Uithuizen (Hoofdstraat-West 1).**

**** In afwijking tot eerdere berichtgeving zijn het tijdstip en de vergaderlocatie gewijzigd. De vergadering zal plaatsvinden in het gemeentehuis van de gemeente Eemsmond, Hoofdstraat-West 1 te Uithuizen. De aanvangstijd is verplaatst van 16.00 uur naar 17.30. Gezien het tijdstip wordt er gezorgd voor een lichte maaltijd.**

De agenda voor deze vergadering luidt als volgt:

1. Opening
2. Mededelingen en inkomende/uitgaande stukken
3. Verslag van de vergadering van 22 juni 2016
Ter vaststelling. (Bijlage)
4. Standpuntbepaling t.b.v. AvA
a. Voordracht commissaris provincie Groningen ter vaststelling (bijlagen)
5. GR aangelegenheden
a. Aandeelhoudersstrategie ter vaststelling (bijlagen)
b. Mandaatstatuut ter vaststelling (bijlagen)
c. Opdracht verlening tot het opstellen van de jaarrekening 2016 en begroting 2018 ter vaststelling (bijlagen)
d. Lange termijn agenda en vergaderrooster ter vaststelling (bijlagen)
e. Programma van eisen accountantscontrole jaarrekening 2016 ter vaststelling (bijlage)
f. Financiële tussenrapportage ter informatie (bijlage)
g. Staatsteunmelding stand van zaken ter informatie (bijlage)
6. Rondvraag
7. Sluiting

Met vriendelijke groet,

GR Havenschap GRONINGEN SEAPORTS

A.A. Swart
Secretaris

GRONINGEN SEAPORTS

Verslag openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van de GR Havenschap GSP, gehouden op 22-06-2016 van 09.30 uur tot 11.00 uur op het kantoor van Groningen Seaports, Handelskade Oost 1, te Delfzijl.

Aanwezige leden:

Provincie Groningen : P.H.R. Brouns (voorzitter), G.J. Steenberg, J. Wolters;
Gemeente Delfzijl : J.A. Ronde, C. Buffinga;
Gemeente Eemshaven : H.K. Bouman, H.G.A. Sienot, G. Martini, A. Spijk-van de Pol,

Afwezig: : M.G. Brouwer, E. Eikenaar, J.H. Menninga, P. op 't Holt;

Voorts aanwezig:

RvC GSP NV : B. Bruggeman;
MT GSP NV : R.O. Genee;

Ambtelijke ondersteuning:

GR GSP : A. Swart (secretaris);
Verslagbureau Groningen : Th. Poggemeier (verslag);

1. Opening

Dhr. Brouns opent de vergadering en heet alle aanwezigen welkom.

De heren Eikenaar, Menninga en Op 't Holt zijn met kennisgeving afwezig. De heer Martini vervangt de heer Op 't Holt.

De agenda wordt vastgesteld.

2. Mededelingen en inkomende/uitgaande stukken

a. Een aanbestedingsbrief d.d. 20 april 2016, van de Nationale ombudsman met als bijlage zijn jaarverslag over 2015.

Voorstel: brief en bijlage voor kennisgeving aannemen.

De brief en bijlage worden conform het voorstel voor kennisgeving aangenomen.

b. Een afschrift van het besluit van de gemeenteraad van Delfzijl, waaruit blijkt dat de raad geen gevoelens en bezwaren kenbaar maakt t.a.v. de programmaverantwoording 2015 en de conceptbegroting 2017 van de gemeenschappelijke regeling Havenschap Groningen Seaports.

c. Een brief van GS van Groningen van 8 juni 2016, waaruit blijkt dat de PS geen gevoelens en bezwaren kenbaar maakt t.a.v. de programmaverantwoording 2015 en de conceptbegroting 2017 van de gemeenschappelijke regeling Havenschap Groningen Seaports.

d. Een afschrift van het besluit van de gemeenteraad van Eemshaven, waaruit de zienswijze van de raad blijkt t.a.v. de programmaverantwoording 2015 en de conceptbegroting 2017 van de gemeenschappelijke regeling Havenschap Groningen Seaports.

Voorstel: brieven betrekken bij de behandeling van de agendapunten 5a en 5b.

Brieven b, c en d worden conform het voorstel betrokken bij de behandeling van agendapunten 5a en 5b.

3. Verslag van de vergadering van 25 april 2016

Ter vaststelling. (Bijlage)

Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld. Naar aanleiding van het verslag worden geen opmerkingen gemaakt.

4. **AvA**
Geen agendapunten.

5. **GR aangelegenheden**
a. Definitieve vaststelling begroting 2017 GR (Bijlage)

Dhr. Brouns licht toe dat de raden en Staten de gelegenheid hebben gehad zienswijzen in te brengen. De gemeente Eemsmond heeft een zienswijze ingebracht die vooral gericht is op het opstellen van toekomstige begrotingen en rekeningen. De kern van de boodschap is dat de GR zelfstandig(er) naar de financiële risico's moet kijken en deze niet één op één moet overnemen van het risicoprofiel van de NV. Het DB gaat deze zienswijze betrekken bij het opstellen van de Begroting 2018.

Dhr. Sienot en mw. Spijk verklaren met de voornemens van het DB akkoord te gaan en ook de andere aanwezigen stemmen hiermee in.

De Begroting 2017 GR wordt vastgesteld.

b. Definitieve vaststelling jaarrekening 2015 GR (Bijlage)

De Jaarrekening 2015 GR wordt vastgesteld.
De betreffende stukken zullen worden toegezonden aan de toezichthouder.

c. Stand van zaken aandeelhouderstrategie (Bijlage)

Dhr. Brouns licht toe dat het AB gedurende het traject van het opstellen van de aandeelhoudersstrategie is geïnformeerd. Het laatst gebeurde dit in april jl. bij de presentatie door Emendo. Naar aanleiding van de presentatie zijn geen reacties ontvangen, waarna door Emendo een concept tekst is opgemaakt. Deze tekst moet worden gezien als een advies aan de GR. Het DB heeft ervoor gekozen om hierover nu nog geen standpunt in te nemen, maar de tekst eerst te bespreken met het AB en te presenteren in de raden en de Staten. In PS Groningen en de raad van Eemsmond is intussen al een presentatie gehouden. De raad van Delfzijl volgt op 7 juli 2016. De gemaakte opmerkingen zal het DB meewegen in de definitieve concept tekst. De tekst zal niet eerder als definitieve concept tekst worden vastgesteld, dan nadat raden en Staten daarop hun zienswijzen hebben kunnen uitbrengen. Het DB streeft ernaar om de definitieve concept tekst op de eerste vergadering na het zomerreces op te stellen. De mogelijkheid bestaat dat daarna een extra vergadering van het AB wordt uitgeschreven om de tekst van de aandeelhoudersstrategie te behandelen en definitief vast te stellen. Dhr. Brouns nodigt de vergadering uit tot het stellen van vragen en het maken van opmerkingen.

Dhr. Martini vraagt zich af wat de status is van het stuk dat vertrouwelijk is aangereikt. In de raad is een verkorte versie aan de orde geweest. Als AB-lid ben je gehouden aan geheimhouding en dan is de vraag wat je wel en niet kunt vragen.

Het tweede punt is, zo stelt dhr. Martini mede namens dhr. Op 't Holt, dat de bestuursleden van het AB niet zijn meegenomen of bijgepraat door Emendo. Mogelijk is er bij het AB behoefte om ook deel te nemen aan dat traject om de eigen mening daarin tot uitdrukking te brengen.

Dhr. Brouns werpt tegen dat Emendo een presentatie heeft gegeven voor het AB.

Dhr. Martini bevestigt dit, maar stelt dat het AB daarmee nog geen invloed heeft gehad.

Dhr. Brouns antwoordt dat het DB naar aanleiding van de presentatie de AB-leden heeft verzocht om eventuele vragen en/of opmerkingen aan het DB kenbaar te maken. Er is daarover ook nog een herinnering verstuurd, maar er is geen enkele reactie ontvangen.

Dhr. Martini merkt op dat als het DB denkt dat dit voldoende is, het AB zich zal moeten beraden op hoe zij dit kan oplossen. Het probleem is ook dat bij de presentatie in de raad je als AB-lid gebonden bent aan de vertrouwelijkheid van de stukken, waardoor je er niets mee

kunt doen.

Dhr. Brouns stelt dat dit bij vertrouwelijke stukken inherent is aan het functioneren als lid van een AB. Het AB heeft de onderliggende stukken ontvangen die geleid hebben tot de tekst van de aandeelhoudersstrategie welke al gepresenteerd is aan de raad van Eemsmond en de Staten. Die informatie mag niet naar buiten worden gebracht. Het alternatief zou zijn dat de betreffende informatie niet met het AB wordt gedeeld en dat is een ongewenste situatie.

Dhr. Buffinga merkt op dat voor AB-leden in de gremia die zij vertegenwoordigen wel een spagaat oplevert.

Dhr. Brouns bevestigt dat dit nu eenmaal het geval is op het moment dat kennis wordt genomen van vertrouwelijke financiële gegevens.

Dhr. Wolters wijst erop dat een groot deel van die financiële gegevens in de openbare presentatie werden gedeeld, maar overeind blijft wel dat het lastig is om met vertrouwelijke gegevens om te gaan tijdens openbare debatten. Verder zijn de aanbevelingen in het rapport van Emendo in de Staten ter kennisgeving aangenomen. Het ging eigenlijk alleen om een presentatie en niet om de vraag om een reactie te geven. Dat zou pas het geval zijn als de concept tekst van de aandeelhoudersstrategie ter behandeling voorligt. Dhr. Wolters heeft begrepen dat op basis van de aanbevelingen van het rapport nu de aandeelhoudersstrategie wordt geformuleerd en dat die tekst naar het AB toekomt.

Dhr. Brouns antwoordt dat het DB doelbewust een tussenstap heeft ingebouwd met de presentaties in het AB en de raden en Staten, omdat het een ingewikkeld traject is waarbij dit tevens voor de eerste keer wordt doorlopen. Het ging om een eerste verkenning en een eerste gelegenheid voor het geven van commentaar. Er is nu dus niets aangereikt en het DB zal de definitieve (concept) tekst opstellen en die tekst gaat, na behandeling door raden en Staten, naar het AB. Dan bestaat er gelegenheid om een formele zienswijze in te dienen. Die zienswijze(n) kan het AB betrekken bij haar beraadslagingen, hetgeen aanleiding kan zijn voor tekstwijziging voordat de tekst uiteindelijk definitief wordt vastgesteld. Na de zomer is er een nieuwe mogelijkheid om commentaar te leveren op de inhoud van de aandeelhoudersstrategie.

Dhr. Martini stelt dat problematisch is dat je als AB-lid niet onderling kunt sparren met de partners.

Dhr. Bouman ontkent. Het AB heeft een presentatie gehad en kreeg de presentatie zelfs toegestuurd. De gelegenheid is geboden om op basis van die presentatie, al dan niet samen met collega-AB-leden, reactie(s) te geven richting het DB om eventueel een wijziging of aandachtspunt toe te voegen. Daarna zijn de Staten en de raden aan bod geweest en ook daar heeft men de gelegenheid gehad om meningen te ontwaren die daar spelen. Die elementen kunnen nog leiden tot een bijstelling van de definitieve (concept) tekst die nog moet worden opgesteld.

Het persoonlijke oordeel van dhr. Bouman luidt dat het AB op een charmante wijze in het traject is meegenomen en dat het AB tot op heden meer kansen op meningsvorming en invloedsuitoefening heeft gekregen dan gebruikelijk is bij dit soort trajecten.

Dhr. Martini stelt dat als de raden en Staten voor risico's borg moeten staan, terwijl het om veel geld gaat, er best een stap verder gegaan kan worden, te meer daar de stukken deels ook nog vertrouwelijk waren.

Dhr. Brouns benadrukt dat het deelnemen aan een algemeen bestuur van een organisatie als deze met zich meebrengt dat omgegaan moet worden met vertrouwelijkheid van stukken. Als men daartegen bezwaren heeft, dient men zich af te vragen of men wel zitting moet nemen in een algemeen bestuur. Het DB is niet te verwijten dat bepaalde stukken nu eenmaal vertrouwelijk zijn. In dit geval heeft het DB ernaar gestreefd om gegevens zoveel mogelijk openbaar te maken, maar bij bepaalde documenten kan dat nu eenmaal niet.

Dhr. Martini verklaart het met dit laatste eens te zijn.

Dhr. Wolters merkt opdat in de huidige structuur de scheiding van havenbedrijf en grondexploitatie heel wezenlijk is. Hierin is overigens ook de positie van gedeputeerden problematisch. Het bureau stelde het probleem of de GR nog wel zo zinvol is, maar over dit punt heeft men overigens geen uitspraak gedaan. Het is zeker een wezenlijk punt.

Dhr. Brouns is het daarmee eens en denkt persoonlijk dat het belangrijk is om meer tijd te nemen om te kijken of de GR er tussenuit gehaald kan worden. Er is immers geen noodzaak om dit van de ene op de andere dag te veranderen. De aandeelhoudersstrategie kan straks van kracht worden en dan kan later worden bekeken of de GR een instrument is om op langere termijn de verhouding met de NV op een goede manier te regelen.

Dhr. Bouman stelt dat de governance structuur in zijn optiek een extraatje was bovenop hetgeen als aandeelhoudersstrategie was meegegeven. Nadat de instructie aan het schip wordt gegeven waar het naar toe moet, kan later bepaald worden of de kapitein of de stuurman aan het roer moet staan. Datgene wat in de aandeelhoudersstrategie staat, betreft de koers van het bedrijf en dat is dus iets anders dan wie er op een gegeven moment aan het rad draait. Dhr. Bouman verwacht dat daarover op een goede manier verder gedebatteerd zal worden.

Dhr. Sienot vindt dat de procedure tot nu toe heel zorgvuldig is verlopen. Het concept dat nu voorligt, bevat heel heldere uitspraken waarmee het AB verder kan. Het concept is in lijn met de presentatie die is gegeven. Als AB-lid kan hij zich goed vinden in de voorliggende tekst en kijkt met belangstelling uit naar het definitieve voorstel met daarin opgenomen de eventuele zienswijzen van raden en Staten.

Mw. Spijk benadrukt dat het voorliggende stuk openbaar is en dat men *nu* onderling kan sparren.

Dhr. Wolters merkt op dat onderdeel van de aandeelhoudersstrategie een bepaling over de winstbestemming moet zijn. Momenteel wordt de gemaakte winst toegevoegd aan het eigen vermogen en wordt geen dividend uitgekeerd. Dit is niet duidelijk terug te vinden en het rapport zegt er weinig over.

Dhr. Brouns benadrukt dat het rapport er duidelijk over is, want er is een bewuste keuze gemaakt. Het rapport kiest voor de lijn dat niet het geldelijk gewin wordt nagestreefd, maar juist het maatschappelijk gewin. Dat betreft een fundamentele keuze als het gaat om dividendbeleid. Het DB zal nog naar de redactie kijken als men vindt dat het niet duidelijk is geformuleerd.

Dhr. Sienot acht de tekst duidelijk. Er staat dat het rendement ingezet mag worden voor de realisatie van publieke doelstellingen. De invulling daarvan is een ander punt. De tekst moet algemeen blijven. Rendement hoeft niet automatisch uitgekeerd te worden als dividend, maar ook in het publieke belang kan worden nagegaan of zaken te financieren zijn die bevorderlijk zijn voor bijvoorbeeld de werkgelegenheid. Als bewerkstelligd kan worden dat werkgelegenheid bevordert kan worden door een gedeelte van het rendement te laten zitten dan wel voor dit doel te gebruiken, is dat de insteek die steeds nagestreefd is, ook voorafgaand aan de verzelfstandiging. Een hypothetisch voorbeeld is bijvoorbeeld de helihaven. Daarin hoeft nu niet te worden geparticipeerd, maar stel dat dit een heel moeilijk traject zou zijn, dan zou je eventueel kunnen overwegen om zo'n project te steunen.

Dhr. Brouns stelt dat het signaal duidelijk is. Gekeken zal worden of een redactionele aanpassing nodig is.

Dhr. Wolters stelt de vraag wie het publieke belang bepaalt. Is dat GSP?

Dhr. Bruggeman stelt dat niet GSP het publieke belang bepaalt, maar de aandeelhouder en dat is dus de GR. Deze geeft helderheid aan de NV inzake de kaders waarbinnen geopereerd kan worden.

Dhr. Brouns vult aan dat het publieke belang in de loop der tijd kan veranderen, omdat de samenleving aan een voortdurende verandering onderhevig is.

Dhr. Martini vraagt of het DB kan overwegen of het AB voldoende geïnformeerd en meegenomen is. Hijzelf heeft het gevoel van wel, maar mogelijk kan worden bekeken of het AB wat gemist heeft.

Dhr. Bouman stelt dat dit onderdeel zou moeten zijn van de procesbeschrijving in de oplegnotitie.

Dhr. Brouns meent en concludeert dat het AB zorgvuldig in het traject is meegenomen.

Mw. Spijk denkt dat dhr. Martini doelt op het traject voorafgaand aan de presentatie van het rapport van Emendo. Emendo heeft immers met het DB gesproken, maar niet met het AB.

Dhr. Brouns concludeert dat het DB aan de slag gaat met het opstellen van een definitief concept dat aan de raden en Staten zal worden voorgelegd voor hun behandeling en hun eventuele zienswijzen. Het definitieve concept en de eventuele zienswijzen, al dan niet voorzien van het commentaar van het DB, zullen dan daarna worden voorgelegd aan het AB. Aldus zal geschieden.

d. Verlengen contract accountant (Bijlage)

Met het voorstel tot verlenging van het contract met de accountant wordt zonder nadere discussie ingestemd.

6. Rondvraag

Dhr. Martini vraagt of de nieuwe lijn die TenneT wil aanleggen van Duitsland naar Nederland qua prijs de DirectLine vervangt die zo van belang is voor Aldel.

Dhr. Brouns beschouwt deze vraag als vraag voor de NV, maar beantwoordt hem ontkennend.

Dhr. Genee antwoordt dat het antwoord inderdaad ontkennend is. TenneT is bezig haar nationale netwerken te verbinden, terwijl de Interconnector onder de Eems, waarop momenteel wordt gestudeerd, het verbinden van de subnetwerken betreft, waarbij gebruik gemaakt wordt van prijsverschillen aan beide zijden van de grens.

Dhr. Martini vraagt hoe het dan verder moet met Aldel en de beschikbaarheid van goedkope stroom.

Dhr. Brouns acht deze vraag geen vraag voor de GR, maar een vraag voor de directie van Aldel. Hij probeert strikter onderscheid te maken wat des GR is en wat niet.

Dhr. Genee stelt aanvullend dat de NV meer gaat investeren in de contacten met de aandeelhouder en de achterban daarvan. Dat betekent dat in september weer een raden en Staten-dag wordt georganiseerd, waarbij zowel de AB-leden alsmede hun collega's dit soort vragen kunnen stellen. Dat wordt dus vanuit de NV georganiseerd.

Dhr. Bruggeman nodigt een ieder uit vragen (vroegtijdig) te stellen, zodat zij meegenomen kunnen worden in dit soort bijeenkomsten.

7. Sluiting

Dhr. Brouns dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 10.35 uur.

Voorstel aan Algemeen Bestuur

Datum DB-vergadering: 25 oktober 2016

Nummer:

Agendapunt:

Voor akkoord

Datum

Paraaf

Secretaris: A.A.Swart

23 september 2016

Onderwerp: Invulling positie commissaris GSP NV

Inleiding

Op 13 juli 2016 heeft het Dagelijks Bestuur een brief ontvangen van Gedeputeerde staten van de provincie Groningen met het verzoek het Algemeen Bestuur van de GR voor te stellen om in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van GSP NV de stem zodanig uit te brengen dat het mogelijk is om een commissaris op voordracht van de provincie Groningen te benoemen in afwijking van de kwaliteitseis overeenkomstig artikel 17.4 lid 2 van de Statuten van de NV.

Nadere toelichting op het verzoek.

In navolging van een vergelijkbaar verzoek eerder dit jaar van de gemeente Delfzijl, opteert nu ook GS voor een externe commissaris. De huidige door GS voorgedragen commissaris de heer Staghouwer legt zijn functie neer op het moment dat er een externe commissaris is gevonden. Overeenkomstig artikel 17.4 lid 2 van de Statuten van de NV kan het college GS een voordracht doen voor een nieuwe commissaris. Aan deze voordracht is een kwaliteitseis verbonden. Deze houdt in dat (voor de provincie) uitsluitend een gedeputeerde kan worden voorgedragen voor deze positie (artikel 17.4 lid 1). Statutair is het echter ook mogelijk, overeenkomstig artikel 17.7, om van deze kwaliteitseis af te wijken en te opteren voor een andere, onafhankelijke, wijze van invulling. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders dient hiermee wel in te stemmen.

Het college heeft twee hoofdargumenten om te kiezen voor een onafhankelijk commissaris:

- 1) de bij de verzelfstandiging van GSP gekozen lijn om de NV als een bedrijf te laten functioneren wordt het meest gediend door invulling door een onafhankelijk commissaris.
- 2) de rollen van een provinciebestuurder en commissaris in één persoon kunnen in de praktijk conflicteren.

Na de uitspraak van het Algemeen Bestuur (AvA) zal de provincie in overleg met de Raad van Commissarissen komen tot een bindende voordracht.

Overweging

De lijn van de provincie past in de lijn van de ontwikkeling van GSP na de verzelfstandiging. Het AB heeft deze lijn ook al onderstreept, door in te stemmen met het verzoek van de gemeente Delfzijl. Volgens de statuten is er sprake van een bindende voordracht. Indien het AB/AvA instemt met het terzijde stellen van de zogenaamde kwaliteitseis, kan een bindende voordracht van GS alleen ter zijde worden geschoven indien er sprake is van uitsluitingsgronden, zoals deze bij de verzelfstandiging zijn omschreven, te weten:

1. persoon mag niet in dienst zijn van de nv
2. persoon mag niet in dienst zijn van een afhankelijke maatschappij
3. persoon mag geen bestuurder zijn of in dienst zijn van een werknemersorganisatie, welke pleegt betrokken te zijn bij de vaststelling van de arbeidsvoorwaarden van de hiervoor genoemde personen
4. (plaatsvervangende) leden van het Dagelijks Bestuur of van het Algemeen Bestuur van de GR

Tevens moet de voorgedragen persoon voldoen aan het (bij de verzelfstandiging) opgestelde profiel. Het AB zou op basis daarvan de vertegenwoordiger in het AvA nu al het mandaat kunnen geven om in te stemmen met de bindende voordracht.

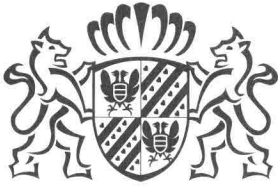
Gemeenschappelijke Regeling

Ook in de gemeenschappelijke regeling zelf is een clause opgenomen voor een dergelijk verzoek. In artikel 15.4 staat dat het algemeen bestuur beslist over de wijze waarop door de voorzitter het stemrecht op de aandelen in Groningen Seaports NV zal worden uitgeoefend. Besluiten over de uitoefening van het stemrecht in verband met het aantal, de aanbeveling, benoeming of voordracht door de GR van een commissaris in Groningen Seaports NV en al hetgeen overigens ter besluitvorming van de algemene vergadering van Groningen Seaports NV is aangaande een commissaris in Groningen Seaports NV en de raad van commissarissen in Groningen Seaports NV, kunnen uitsluitend genomen worden indien tenminste 1 AB lid van iedere participant voor stemt. Daarnaast geldt vanzelfsprekend ook het reguliere stemgewicht.

Voorstel:

1. In te stemmen met de afwijking van de kwaliteitseis voor de commissaris van de provincie Groningen en GS hierover schriftelijk te informeren;
2. Te besluiten dat de afgevaardigde in de AvA de stem zodanig uit dient te brengen dat ingestemd wordt met de bindende voordracht van het Gedeputeerde Staten van Groningen indien er geen sprake is van een van de uitsluitingsgronden.

2016-07-13-022

provincie
groningen

Gedeputeerde Staten

Het dagelijks bestuur van de
gemeenschappelijke regeling Havenschap
Groningen Seaports
Postbus 20.004
9930 PA DELFZIJL

Datum : 12 JULI 2016
Briefnummer : 2016-39.251/28/A.17, ECP
Zaaknummer : 641428
Behandeld door : R. Postma
Telefoonnummer : (050) 316 4701
Bijlage :
Onderwerp : Invulling positie commissaris GSP N.V.

Geachte bestuur,

Overeenkomstig artikel 17.4 lid 1 van de statuten van Groningen Seaports N.V. kan het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen een bindende voordracht doen voor één commissaris van de N.V.. Op 12 mei 2015, briefnummer 2015-20.281//18, BJC, hebben wij de heer H. Staghouwer, lid van ons college, voorgedragen als lid van de Raad van Commissarissen.

Statutair is het echter ook mogelijk, overeenkomstig artikel 17.7, om van deze kwaliteitseis af te wijken en te opteren voor een externe wijze van invulling. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders dient hiermee wel in te stemmen.

Onlangs heeft het college van Delfzijl een brief gestuurd waarin is aangekondigd dat zij de vacante positie in de RvC, ontstaan door het vertrek van de heer E. Groot als burgemeester, in willen vullen middels het voordragen van een externe commissaris.

Overeenkomstig de wens van het college van Delfzijl maakt ons college ook van de gelegenheid gebruik om een externe commissaris voor te dragen. Hiervoor hebben wij de volgende argumenten:

1. Wij zijn van mening dat in beginsel de functie van RvC-lid niet combineerbaar is met de functie van gedeputeerde. Voor verbonden partijen waarbij momenteel hiervan wordt afgeweken willen wij zo snel mogelijk (en indien mogelijk) dit laten invullen door een externe commissaris.
2. De bij de verzelfstandiging van GSP gekozen lijn de N.V. als een bedrijf te laten functioneren wordt naar ons inziens het beste gediend door invulling door een onafhankelijke commissaris. Bij de verzelfstandiging is dit door de deelnemende partijen ook overwogen en is de intentie uitgesproken hier uiterlijk 2017 invulling aan te geven. De statuten bieden hiervoor ook de ruimte. Ons besluit loopt hierop vooruit.

Samenvattend verzoeken wij u de Algemene vergadering van Aandeelhouders van Groningen Seaports N.V. voor te stellen de kwaliteitseis, zoals genoemd in artikel 17.4 lid 1 van de statuten terzijde te stellen en conform artikel 17.7 van de statuten ons hiermee de ruimte te geven om een externe commissaris voor te dragen. Dit proces zullen wij in overleg met de Raad van Commissarissen uitvoeren.

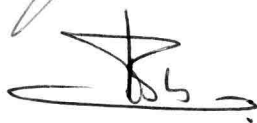
De heer Staghouwer zal zijn functie als commissaris van de N.V. blijven uitoefenen totdat er een nieuwe onafhankelijke commissaris is verworven en benoemd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen:

A large, stylized handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

, voorzitter.

A smaller, more compact handwritten signature in black ink, featuring a vertical stroke and a horizontal base.

, secretaris.

Voorstel aan Algemeen Bestuur

Datum AB-vergadering: 25 oktober 2016

Nummer: 2016.

Agendapunt:

Voor akkoord

Datum

Paraaf

Secretaris: A. Swart

6 oktober 2016

Onderwerp: Aandeelhoudersstrategie

Inleiding

Op 1 oktober 2015 heeft het Algemeen Bestuur besloten tot het geven van een opdracht tot het opstellen van een aandeelhoudersstrategie ten behoeve van de GR. De opdracht is gegund aan Emendo Capital B.V. te Amsterdam.

Aanleiding voor de opdracht was dat met de verzelfstandiging van de NV in 2013 alle bedrijfsmatige en publieke activiteiten zijn overgegaan van de GR naar de NV en de NV enig aandeelhouder is geworden. In deze nieuwe situatie kunnen de belangen van de GR en de NV uiteenlopen, daarom is besloten een aandeelhouderstrategie op te stellen waarmee de NV de ruimte heeft te ondernemen en waarmee de aandeelhoudersbelangen van de GR zijn geborgd.

De strategie is tot stand gekomen op basis van gesprekken met diverse betrokkenen. Op basis van de door de NV ter beschikking gestelde gegevens zijn analyses gemaakt van de bedrijfsvoering van GSP, maar ook van de economische, maatschappelijke en bestuurlijke omgeving waarin het bedrijf zich beweegt.

Alvorens een definitief besluit te nemen over de strategie heeft de GR op 15 juli 2016 (zie bijlage) het concept met een toelichting voorgelegd aan de participanten. Colleges, gemeenteraden en Staten is gevraagd eventuele zienswijzen te geven op de concept aandeelhoudersstrategie.

Ingediende zienswijzen.

Intussen is de strategie besproken in de raden en staten. Vanuit de provincie Groningen en de gemeente Delfzijl is aangegeven dat er geen behoefte bestaat om wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

De raad van de gemeente Eemsmond heeft de volgende wensen en bedenkingen kenbaar gemaakt:

Bij de gemeenteraad van Eemsmond leeft breed de sterke wens om de tekst van de strategie van de NV dusdanig te interpreteren dat binnen het onderdeel stijging van werkgelegenheid sterk moet worden ingezet op werkgelegenheid voor lager opgeleiden en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Daarnaast leeft breed de opvatting dat de aandeelhoudersstrategie niet de plaats is om een uitspraak te doen over de huidige constellatie van de GR. Dit in navolging van de opmerkingen die het DB daarover heeft gemaakt. Indien onderzoek daarnaar in de toekomst zou worden opgestart dan is het van belang dat alle betrokken geledingen

binnen de GR cq de participanten daarbij nauw betrokken worden. Er bestaat op dit ogenblik geen draagvlak voor de opmerkingen in de strategie over de beëindiging van invulling van het AB door volksvertegenwoordigers uit raden en staten.

De reactie van de raad van de gemeente Eemsmond noopt niet tot tekstuele aanpassing van de strategie. Eerder onderstreept het de toelichtende aanbiedingsbrief van het DB aan de participanten. Daarmee moeten de opmerkingen ook duidelijk worden gezien als nadere randvoorwaarden bij de uitwerking van de strategie en als specifiek aandachtspunt voor te nemen besluiten als aandeelhouder.

Advies:

1. Aandeelhouderstrategie definitief vaststellen;
2. Groningen Seaports hierover informeren.

Bijlage: Aandeelhoudersstrategie
Aanbiedingsbrief raden en Staten

Aandeelhoudersstrategie N.V. GSP

GRONINGEN SEAPORTS

Versie: definitief, AB vergadering 25-10-2016

Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports.

Bezoekadres: Handelskade Oost 1 | postbus 20004, 9930 PA Delfzijl

Telefoon: 0596 – 640 400 | e-mail: a.swart@ groningen-seaports.com

Aandeelhoudersstrategie N.V. GSP

Inleiding

In 2013 is Groningen Seaports (GSP of de Onderneming) verzelfstandigd tot een overheids NV. Aandeelhouder van de NV is de GR Groningen Seaports (GR), die op haar beurt wordt gevormd door de gemeenten Eemsmond en Delfzijl en de provincie Groningen.

De bedrijfsmatige activiteiten inclusief het economisch eigendom van de haventerreinen zijn bij de verzelfstandiging overgeheveld van de GR naar de NV. Het juridische eigendom van de haventerreinen is bij de GR gebleven, vanuit de wens om niet het risico te lopen de ultieme controle op de terreinen te verliezen.

De hoofddoelstellingen van de verzelfstandiging waren:

- Het scheppen van een transparantere en slagvaardiger bestuurdersstructuur
- Beperking van financiële en juridische risico's voor de overheden die deelnemen in de GR
- Verbetering van de toegang tot risicodragend vermogen

Enkele jaren na de verzelfstandiging hebben de participanten in de GR de behoefte te komen tot een aandeelhoudersstrategie. Deze aandeelhoudersstrategie dient een kader te geven voor het strategische beleid van de NV en een bijdrage te leveren aan de borging van de publieke aandeelhoudersbelangen. Tevens biedt het opstellen van een aandeelhoudersstrategie een goede kans om de eerste periode sinds de verzelfstandiging te evalueren en daar lessen uit te trekken voor de inrichting van de relatie tussen de overheidsaandeelhouders en de NV.

Om tot de aandeelhoudersstrategie te komen hebben heeft het DB van de GR onder begeleiding van een onafhankelijke externe adviseur een intensief traject doorlopen waarin voornoemde elementen zijn geadresseerd. Dit traject heeft bijgedragen aan waardevolle inzichten betreffende de deelneming in GSP en aan een gedeelde visie over de te volgen koers vanuit aandeelhoudersperspectief, waarmee het tevens een goede leidraad kan vormen voor de NV in de komende jaren. In het voorliggende document zullen achtereenvolgens de relevante onderwerpen voor de aandeelhoudersstrategie worden behandeld, te weten:

- Doelstellingen en scope
- Corporate governance
- Risico en rendement

Ten behoeve van de leesbaarheid en vanwege het feit dat de individuele participanten in de GR indirect aandeelhouder zijn van GSP, zullen de participanten worden aangeduid als aandeelhouders.

Doelstellingen en scope

Doelstellingen

De aandeelhouders van GSP legitimeren het publieke aandeelhouderschap in GSP op basis van de publieke belangen die door GSP gediend worden en welke beschermd worden door aandeelhouderschap van de gemeenten en provincie.

De door de aandeelhouders gedefinieerde publieke belangen zijn, naast de wettelijke taak van havenmeester die bij GSP is neergelegd, (i) economische ontwikkeling en werkgelegenheid en (ii) duurzaamheid.

i. Economische ontwikkeling en werkgelegenheid

Werkgelegenheid is een van de belangrijkste doelstellingen van de publieke aandeelhouders van GSP. Dit doel komt direct tot uitdrukking in de missie van GSP:

“Groningen Seaports bestaat om op verantwoorde en duurzame wijze de economische activiteiten - en dus de werkgelegenheid - in de direct onder haar beheer dan wel regie vallende havens, bedrijventerreinen en andere logistieke knooppunten te stimuleren.”

In de bewoording van de missie van GSP ligt besloten, dat werkgelegenheid volgt uit economische ontwikkeling. De aandeelhouders zijn van mening dat stimulering van werkgelegenheid vanwege demografische en economische ontwikkelingen van groot belang is voor de regio. De regio Noord-Oost Groningen heeft een relatief grote groep mensen dat zonder werk zit en zowel sociaal-economisch als financieel is het creëren van werkgelegenheid van belang voor hun perspectief.

GSP creëert momenteel een (directe en indirecte) toegevoegde waarde van ruim EUR 1.4 miljard en biedt directe werkgelegenheid aan ruim 5.300 mensen en indirect aan nog eens ruim 6.000 mensen. Als doelstelling is in de Havenvisie Groningen Seaports 2030 geformuleerd om werkgelegenheid 20% te laten groeien tussen 2012 en 2030.

Aandeelhouders beseffen, dat GSP niet actief banen kan creëren, maar achten het van groot belang dat het zich maximaal inzet om omstandigheden ter bevordering van werkgelegenheid te faciliteren. Daartoe is eerder een ontwikkelingsbeleid vastgesteld dat gericht is op een aantal clusters waar GSP al sterk in is en waar kansen liggen voor industriële ontwikkeling in aanwezigheid van een haven:

- (Wind)energie en datacenters in Eemshaven en chemie en recycling in Delfzijl; en
- Toenemende focus op duurzaamheid via de circulaire economie ligt als een soort schil over deze sectoren heen en biedt kansen voor ontwikkeling van werkgelegenheid.

Recent onderzoek naar mogelijkheden voor structuurversterking zoals onder andere het actieplan ‘Chemiecluster op Stoom’ bevestigt deze richting. Uit dit onderzoek komt naar voren dat enerzijds het vasthouden van hoogopgeleide mensen in de regio van belang is en dat anderzijds banen gecreëerd dienen te worden op MBO niveau in verband met de relatief hoge werkloosheid in de regio.

Ondanks het feit dat werkgelegenheid impliciet wel aandacht krijgt bij de doelstellingen van GSP, lijkt de focus van de onderneming vooralsnog meer op financiële doelstellingen te liggen. Deze financiële doelstellingen zijn gemakkelijker te kwantificeren en speelden tevens een grote rol bij de verzelfstandiging van de Haven. De aandeelhouders van GSP zijn echter van mening dat werkgelegenheid als belangrijke publieke doelstelling meer expliciet naar voren zou moeten komen en willen hiertoe concrete doelstellingen meegeven aan GSP.

ii. Duurzaamheid

Duurzaamheid speelt een centrale rol in de Havenvisie 2030 die door GSP is opgesteld. De aandeelhouders maken onderscheid tussen duurzaamheid van GSP als onderneming zelf enerzijds en de bijdrage die zij kan leveren aan meer duurzaamheid in de ontwikkeling van het havengebied anderzijds. Voor de aandeelhouders staat vast, dat mede met het oog op de ligging nabij een beschermd natuurgebied, duurzame bedrijfsvoering door de onderneming GSP van groot belang is. Tevens zijn zij van mening dat GSP een belangrijke rol kan spelen in het verduurzamen van de bedrijvigheid in het havengebied.

Met name op dit tweede element van duurzaamheid zien aandeelhouders kansen om economische bedrijvigheid met duurzaamheid te verbinden. Er is een bedrijfseconomische rationale om in te spelen op de circulaire economie en daarmee kunnen de doelstellingen economische ontwikkeling en duurzaamheid elkaar versterken – immers GSP en haar aandeelhouders zijn gebaat bij continuïteit en ontwikkeling van bedrijvigheid. Een voorbeeld hiervan is het aantrekken van een bedrijf als Google dat mede door beschikbaarheid van duurzame energie zich in de haven vestigt.

Tevens biedt verduurzaming kansen voor GSP zelf om bedrijfsmodellen te ontwikkelen. Daarbij is wel van belang dat GSP qua activiteiten binnen haar kerntaken blijft opereren met het oog op het gewenste risicoprofiel van de aandeelhouders (zie hierna onder Scope). Verder zal de balans tussen duurzaamheid als publieke doelstelling en financieel rendement op case by case basis dienen te worden beoordeeld en in dat kader is een heldere onderbouwing c.q. verantwoording op rendementscriteria van belang.

Concrete invulling doelstellingen

Alhoewel de publieke belangen van economische ontwikkeling / werkgelegenheid en duurzaamheid veelvuldig in beleidsdocumenten genoemd worden, vindt de GR het van belang haar doelstellingen als aandeelhouder te expliciteren:

- Gemiddelde groei van werkgelegenheid van 2% per jaar.
- 40% CO2 reductie tussen 2015 en 2030.
- Realisatie van een marktconform financieel rendement op eigen vermogen - op basis van een recente benchmark en het profiel van GSP zou 6% op termijn haalbaar moeten zijn (voor de komende jaren zal hier een afslag op moeten worden genomen doordat vóór de verzelfstandiging investeringen zijn gepland in het kader van uitbreiding en revitalisering die met een lager rendement rekenden).
- Het rendement dat normaal gesproken aan aandeelhouders wordt uitgekeerd (circa 50% van rendement op eigen vermogen), mag ingezet mag worden voor de realisatie van publieke doelstellingen voor zover dit niet binnen marktconforme financiële voorwaarden haalbaar zou zijn en mits de financiële continuïteit van GSP niet in gevaar komt met het oog op rente- en aflossingsverplichtingen en investeringen.

In het belang van realisatie van doelstellingen geeft de GR aanvullend twee taken mee:

- GSP dient in haar meerjarenbegroting de realisatie van zowel publieke als financiële doelstellingen mee te nemen. Daarnaast dient een expliciete onderbouwing van de beoogde bijdrage aan alle aandeelhoudersdoelstellingen bij jaarplannen en investeringsvoorstellen te worden gegeven. Tot slot dient verantwoording over de geboekte resultaten op het gebied van publieke en financiële doelstellingen te worden afgelegd bij periodieke rapportage van resultaten. Door expliciet verantwoording af te leggen over alle door aandeelhouders geformuleerde doelstellingen worden de resultaten meer tastbaar en kan concreter worden bijgestuurd waar noodzakelijk.

- GSP dient een gronduitgiftebeleid op te stellen, waaruit blijkt dat optimaal invulling gegeven kan worden aan de realisatie van de aandeelhoudersdoelstellingen, rekening houdend met beperkende randvoorwaarden zoals milieu- en geluidsnormen. Door publieke doelstellingen expliciet als overweging mee te nemen bij de uitgifte van gronden naast financiële overwegingen kan meer actief gestuurd worden op realisatie van de publieke doelstellingen. Als voorbeeld kunnen bepaalde aantrekkelijke terreinen gereserveerd worden voor arbeidsintensieve ondernemingen en kan GSP hier bij acquisitie de nadruk op leggen.

Scope

Via deelneming in GSP willen haar aandeelhouders de in de vorige paragraaf genoemde publieke doelstellingen helpen realiseren. Tegelijkertijd is het voor de aandeelhouders van belang dat hun risico's beperkt zijn en passen bij het profiel van decentrale overheidspartijen. De wens van risicobeperking is om die reden ook expliciet onderdeel geweest van de verzelfstandigingsdoelstellingen. Tegen die achtergrond is het van belang naast doelstellingen ook kaders mee te geven voor het type activiteiten waar GSP zich mee bezig zou moeten houden, ofwel de scope.

De aantrekkelijkheid van de Eemdelta als vestigingsplaats wordt mede bepaald door de aanwezigheid van faciliteiten. Infrastructuur en overige utiliteitsvoorzieningen die kunnen bijdragen aan dit vestigingsklimaat. GSP is hierin verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van terreinen en heeft een regierol in ontwikkeling van utiliteiten zoals energie transportleidingen. GSP kan derhalve een faciliterende rol spelen in het optimaliseren van het vestigingsklimaat. Daarnaast kan GSP door samenwerking met bijvoorbeeld onderwijsinstellingen, de NOM¹ en overheden bredere invulling geven aan het vestigingsklimaat.

Hoewel het potentieel interessant zou kunnen zijn vanuit financiële optiek, vinden de aandeelhouders het van belang dat GSP zich te beperkt tot haar kerntaken en zich niet bezig te houden met investeringen die buiten haar expertisegebied liggen en/of waarmee een ander risicoprofiel gemoeid is dan met dat van de kerntaak. Bij iedere business case zou expliciet de afweging moeten worden gemaakt of een project binnen de scope past op basis van:

- De bijdrage aan doelstellingen en rendementseisen van de aandeelhouders
- Passend in het beheersgebied van GSP
- Het risicoprofiel van het project bezien in het licht van de bestaande kerntaken van GSP
- De beschikbaarheid van benodigde competenties voor het project binnen de organisatie van GSP
- De vraag of marktpartijen het betreffende project ook zouden kunnen oppakken

Business cases zouden naast financiële aspecten expliciet aandacht moeten geven aan de beoogde realisatie van publieke doelstellingen, waaronder werkgelegenheid, o.a. door benoeming van de beoogde bijdrage aan werkgelegenheid op diverse niveaus en duurzaamheid van investeringen en door onderbouwing van meerwaarde werkgelegenheid /duurzaamheid in relatie tot financiële targets (bijv. iets lager financieel rendement vanwege grote kans op substantiële werkgelegenheid).

¹ Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland.

Meer concreet betekent vorenstaande in de ogen van de aandeelhouders de volgende invulling van de wenselijke rol van GSP:

- Beheer, ontwikkeling en exploitatie van haven ('natte' kant)
- Beheer, ontwikkeling en exploitatie van terreinen ('droge' kant)
- Beheer, ontwikkeling en exploitatie van utiliteit gerelateerde infrastructuur als onderdeel van beheer, ontwikkeling en exploitatie van terreinen. Participeren in energie-opwekinfrastructuur en andere activiteiten waarbij (prijz)risico's worden gelopen op 'commodities' vallen hier expliciet niet onder
- Het is uitdrukkelijk niet het doel van de aandeelhouders dat GSP tot een participatiemaatschappij verwordt. Andere organisaties / fondsen zijn immers beter toegerust om de risico's en investeringsbeleid van dergelijke deelnemingen te managen. GSP dient dan ook uitsluitend te participeren in deelnemingen ter uitvoering van haar kerntaak. Voor deze deelnemingen geldt dat zij hiervoor zoveel mogelijk separate financiering aantrekt
- Aangezien GSP een schakel is in een breder pallet aan instrumenten van overheidspartijen om maatschappelijke doelstellingen te realiseren, wordt van GSP verwacht dat zij constructief samenwerkt met andere stakeholders in het verzorgingsgebied, zoals provincie en gemeenten, bedrijfsleven, opleidingsinstellingen en de NOM. Ook hierin geldt de randvoorwaarde dat GSP zich richt op haar eigen kerncompetenties.

Corporate governance

Inleiding

Met de verzelfstandiging van GSP in een NV hebben de publieke aandeelhouders er bewust voor gekozen GSP meer op afstand te zetten. Hiermee beoogden zij onder andere een beperking van risico's en transparantie in governance te bereiken.

Tegelijkertijd bleef het noodzakelijk om voldoende invloed op GSP te kunnen uitoefenen. In de eerste plaats is het vanwege de publieke belangen van GSP wenselijk dat de aandeelhouders vanuit hun politieke verantwoordelijkheid en beleidsdoelstellingen waar mogelijk en gepast invloed kunnen uitoefenen op de koers van GSP. Ten tweede staat GSP nog niet geheel financieel op afstand door het bestaan van borgstelling voor de financiering en daarmee is invloed op de financiële gang van zaken gewenst.

Huidige situatie

Net als in ieder ander bedrijf hebben de aandeelhouders van GSP in ieder geval invloed op ingrijpende gebeurtenissen binnen de vennootschap. Daarnaast hebben zij via de statuten een behoorlijke mate van invloed op het beleid, o.a. door middel van het vaststellen van strategische plannen, benoeming en ontslag van bestuurders en RvC en zeggenschap over investeringen en andere financiële commitments boven EUR 5 miljoen.

Op papier is de positie van de aandeelhouders goed geborgd, echter zijn er in de praktijk nog wel enkele aandachtspunten:

- Er lijkt nog onvoldoende duidelijkheid te bestaan bij GSP over de doelstellingen van de aandeelhouders. Deze dienen via deze aandeelhoudersstrategie duidelijk(er) te worden
- Er bestaat een spanningsveld tussen zeggenschap en slagkracht. Dit resulteert in een gepercipieerde onpraktische beperking vanuit GSP;
- Er bestaat met de GR een bepaalde bestuurlijke drukte; de GR vormt een extra laag in de communicatie tussen overheden en NV en vervult daarbij tevens meer rollen dan uitsluitend die van aandeelhouder. Het scheiden van 'petten' als doelstelling in de verzelfstandigingsdocumentatie lijkt vrij lastig, zeker door de keuze voor een AB met bestuurders en volksvertegenwoordigers en RvC met politieke bestuurders. Door het bestaan van informele overlegmomenten en AvA waarin slechts één vertegenwoordiger zich namens de GR kan uitspreken is de status van besprekingen mogelijk niet altijd duidelijk en kunnen communicatielijnen complex zijn;
- Er is een gepercipieerd gebrek aan begrip tussen aandeelhouders en NV, wat in ieder geval deels veroorzaakt lijkt worden door onduidelijkheid en/of onbegrip voor politiek-bestuurlijke en commerciële processen en verantwoordelijkheden over en weer en het onvoldoende nakomen van werkafspraken en suboptimale communicatie.

Te nemen maatregelen ter verbetering

Om de governance te verbeteren en daarmee de verstandhouding tussen aandeelhouders en Onderneming op het gewenste constructieve niveau te brengen ziet de GR de volgende mogelijkheden:

- De GR zal (o.a. middels deze aandeelhoudersstrategie) voldoende helder communiceren over haar doelstellingen (zie eerder in dit document) en zal hier met GSP frequent dialoog voeren
- De GR staat ervoor open naar aanleiding van de aandeelhoudersstrategie een vervolgtraject plannen met de NV waarin onder andere onderzocht kan worden in hoeverre de GR als laag uit de governance structuur kan worden verwijderd, bijvoorbeeld door splitsing van de rol van aandeelhouder en die van grondeigenaar, zoals die nu beide binnen de GR zijn ondergebracht
- Functies in de RvC zullen niet langer met personen vervuld worden die actief politiek bestuurder of volksvertegenwoordiger zijn bij een van de participanten
- Beëindiging van invulling van het algemeen bestuur van de GR door gekozen volksvertegenwoordigers in raden en staten
- In onderling overleg met de NV zullen bij investeringsprojecten of andere trajecten waarvoor goedkeuring van aandeelhouders vereist is, duidelijke toetsingskaders worden gedefinieerd gebaseerd op de aandeelhoudersdoelstellingen en tijdslijnen die rekening houden met gehele besluitvormingstraject vanaf het moment dat duidelijk is dat een project aandeelhoudersgoedkeuring behoeft
- Tenminste ieder kwartaal zal overleg plaatsvinden tussen aandeelhouders, RvC en directie om voortgang in prestaties en strategische zaken te bespreken en het functioneren van de RvC en directie zal twee maal per jaar geëvalueerd worden in een gesprek tussen aandeelhouders en RvC

Risico en rendement

Aandeelhoudersvisie op risico- en rendementsdoelstellingen

Beperking van risico's was een belangrijke drijfveer voor de verzelfstandiging van GSP. Tegelijkertijd dienden aandeelhouders borg te blijven staan voor de financiering van de onderneming als gevolg van het geprognosticeerde rendement en de gekozen structuur.

Teneinde de borgstelling en bijbehorende risico's te kunnen afbouwen en in het kader van een continuïteit van bedrijfsvoering is het van belang financieel rendement te maken binnen de deelneming GSP. Tegelijkertijd hebben de aandeelhouders niet alleen financiële maar ook maatschappelijke doelstellingen, zoals eerder in dit document uiteengezet. Daarom is het van belang een passende balans tussen deze doelstellingen aan te brengen. De GR wil deze balans bereiken door in beginsel een marktconform rendement op eigen vermogen na te streven, rekening houdend met bestaande balans en rentabiliteit. De aandeelhouders van GSP zijn vervolgens bereid het deel van het marktconforme rendement dat in een private omgeving als dividend zou worden uitgekeerd (ongeveer de helft) in te zetten als afslag op het marktconforme rendement op eigen vermogen om business cases rond te krijgen ten behoeve van het publieke belang. Daarbij dient dan wel steeds heldere verantwoording vooraf en achteraf plaats te vinden ten aanzien van de bijdrage aan doelstellingen.

Elementen van risico

Het totale financiële belang van de GR bedraagt ca. EUR 495m, opgebouwd uit verschillende componenten met elk een ander risicoprofiel:

1. De GR heeft sinds de verzelfstandiging een vordering op GSP door middel van een lening van EUR 22m
2. De GR staat momenteel garant voor maximaal EUR 268m op GSP excl. rente op derivaten. Deze garanties zijn enkel 'at risk' indien GSP niet aan haar aflossings- en renteverplichtingen kan voldoen en voor zover noodzakelijk gegeven uitstaande schulden. Daarnaast is deze garantie gedekt middels i) een hypotheek op (het economisch eigendom van) de gronden en overige activa van GSP, ii) het juridisch eigendom van de gronden en pandrecht op de erfpacht. Gegeven totale schulden van ca. EUR 250m en vaste activa van ca. EUR 435m, lijkt deze garantie voldoende gedekt (de fiscale waardering van de activa is volgens GSP EUR 1 miljard). Sinds de herfinanciering van 2016 is GSP niet meer kortlopend gefinancierd, waardoor het beschikbaarheidsrisico van financiering is weggenomen
3. GSP heeft per eind 2015 een eigen vermogen van EUR 205m, welke eventuele verliezen en afwaarderingen kan dekken. Het gehele eigen vermogen is direct risicodragend en zal de eerste klappen opvangen bij slechte financiële performance (uitgaande van voldoende liquiditeit om aan de financiële verplichtingen te voldoen)

Het eigen vermogen van GSP heeft hierbij een andere risico/rendement verhouding dan de garantstelling en de verstrekte lening.

Elementen van rendement

Om publieke doelstellingen te kunnen realiseren moet voldoende financieel rendement worden behaald ten behoeve van de continuïteit van de onderneming en om waar noodzakelijk ook een

afslag te kunnen nemen op marktconforme rendementen als dat de publieke doelstellingen ten goede komt.

In vergelijking met andere havens, zouden de aandeelhouders conform recente jaarrekeningen een dividendrendement van ca. 2,6% mogen verwachten en een totaal rendement op eigen vermogen van ca. 5,5%.

In lijn met de elementen van risico, kent de GR ook drie elementen van (potentieel) rendement.

1. De GR ontvangt jaarlijks een rente van 3,0% op de uitstaande lening van EUR 22m, welke samen met de safe harbor premie op de garantstelling wordt verrekend met de dienstenvergoeding;
2. De GR ontvangt jaarlijks 0,8% op de uitstaande geborgde schulden. Dit ziet enkel op de geborgde schulden, en is een vergoeding voor het hiermee mogelijk maken van financiering tegen aantrekkelijke voorwaarden. Hier tegenover staat een dienstenvergoeding welke door de GR jaarlijks betaald wordt aan GSP. Momenteel zijn deze bedragen in balans, maar zullen door de verwachte afbouw van de schulden een steeds grotere onbalans gaan vormen.
3. Rendement op eigen vermogen. GSP heeft nog geen dividenden uitgekeerd sinds verzelfstandiging en gegeven de beperkte winstgevendheid is ook het totale rendement (inclusief indirect rendement) op eigen vermogen zeer beperkt.

GSP genereert vooralsnog een lager financieel rendement dan andere havens, wat mogelijk wordt veroorzaakt door (een combinatie van) de volgende factoren:

- Een suboptimaal presterend havenbedrijf als gevolg van beperkte schaal en mogelijk onvoldoende operationele efficiëntie
- Andere mix van activiteiten (in vergelijking met andere havens is het grondbedrijf binnen GSP relatief groot)
- Relatief hoge rentelasten gegeven de zware balans door de hoeveelheid gronden
- Negatief resultaat van deelnemingen

Gegeven de beperkte schaal van GSP is het achterblijven van rendement in vergelijking met andere (grotere) havens niet uitzonderlijk, maar dit legitimeert wel de vraag in hoeverre het maatschappelijk verantwoord is deze situatie te laten voortduren. Bovendien leiden deze resultaten tot een mogelijke uitholling van het grondbedrijf (het wordt dan noodzakelijk om gronden te verkopen om de verliezen te dekken), hetgeen geen duurzaam exploitatie model is.

Het feit dat het financieel rendement achterblijft bij de benchmark heeft potentieel negatieve consequenties voor de realisatie van publieke doelstellingen; immers, hoe lager het rendement, hoe minder marge er is om publieke doelen te realiseren. Bovendien is het van belang een transparante afweging te kunnen maken bij de vraag in hoeverre gemeenschapsgeld aan langdurig verlieslatende activiteiten gealloceerd zou moeten worden.

De exploitatie van het havenbedrijf heeft ook implicaties voor de borgstelling van aandeelhouders, aangezien het moeilijker zal zijn aan de noodzakelijke financiële ratio's te voldoen die gelden voor zelfstandige financiering. Hierdoor is de vraag gerechtvaardigd, of de aandeelhouders conform prognose van hun borgstelling af kunnen komen, ervan uitgaande dat GSP zal moeten blijven investeren in kades etc.

Te nemen maatregelen ter verbetering financiële positie

Gegeven de omvang van de financiële belangen van de aandeelhouders in GSP, geeft de aandeelhouder een aantal opdrachten aan GSP om tot meer inzicht te komen in de mogelijkheden tot verbetering van de exploitatie van GSP:

- Maak een heldere scheiding in de administratie van GSP voor wat betreft de bedrijfsonderdelen (i) nautisch beheer/publieke taken, (ii) havenbedrijf, (iii) grondbedrijf en (iv) deelnemingen
- Presenteer een plan om de exploitatie van de onderneming te verbeteren en het havenbedrijf – indien dit verlieslatend blijkt – tenminste break-even te krijgen, waarbij in sequentiële volgorde geput kan worden uit de maatregelen: (i) kostenbesparing, (ii) outsourcen van taken en (iii) zoeken van een publieke partner voor het havenbedrijf

Overwegingen aandeelhouders in relatie tot financiering en borgstelling

In relatie tot de financiering van GSP en de daarmee samenhangende borgstelling maken de aandeelhouders de volgende afwegingen:

- Afbouw van de borgstelling blijft een wens van de aandeelhouders, maar zij zien onder ogen dat hiervoor eerst en vooral de financiële resultaten zullen moeten worden verbeterd
- Afbouw van de borgstelling zou de GR als borgstellend orgaan overbodig maken, hetgeen positieve impact op de corporate governance kan hebben. Echter, naar verwachting zal borgstelling voorlopig nog noodzakelijk blijven. Om die reden is het wenselijk de rol van de GR binnen de governancestructuur te optimaliseren. In het hoofdstuk Corporate Governance is al weergegeven dat de GR ervoor open staat te onderzoeken, in hoeverre het mogelijk is rol van aandeelhouder en die van juridisch grondeigenaar te splitsen
- Momenteel rust het juridisch eigendom van de gronden bij de GR en is het economisch eigendom in erfpacht gegeven. Daarbij zijn de erfpachtinkomsten verpand aan de GR, die hierdoor langs meerdere assen zekerheden heeft ingebouwd. Om op termijn zelfstandig financiering te kunnen aantrekken is het noodzakelijk dat GSP ook bepaalde zekerheden kan afgeven aan banken. Vanwege het grote publieke belang van de gronden voor o.a. de ruimtelijke ordening, lijkt het echter opportuun te stellen, dat de aandeelhouders bereid zijn mee te denken c.q. op zoek te gaan naar mogelijkheden om zekerheden op verantwoorde wijze over te dragen zodra GSP voldoet aan de ratio's voor zelfstandige financiering – dat is immers een randvoorwaarde
- Tot die tijd, zou het nu al mogelijk moeten zijn om voor deelprojecten met een voldoende solide kasstroom eigenstandig financiering op te halen – zie de recente investering in een stoomleiding in samenwerking met AKZO en Eneco. Hierdoor zullen aandeelhouders in ieder geval niet voor elk project hun nek uit hoeven steken. De GR vraagt GSP om deze mogelijkheid steeds te verkennen bij nieuwe investeringen

GRONINGEN SEAPORTS

Ons kenmerk: 2016.02221
Onderwerp: Aandeelhouderstrategie
Bijlage(n): Concept tekst aandeelhoudersstrategie

Diverse adressen

Delfzijl, 15 juli 2016

Geacht,

Met deze brief bieden wij u onze concept aandeelhoudersstrategie aan, met het verzoek uw eventuele wensen en bedenkingen hierover voor 1 oktober 2016 aan ons kenbaar te maken.

De bij deze brief gevoegde aandeelhoudersstrategie betreft een aan ons aangeboden advies over hoe die strategie eruit zou kunnen zien. Met deze brief informeren wij u over de wijze van tot stand komen van dit advies en ons beeld van het besluitvormingstraject. Daarnaast geven wij in deze brief onze eerste overwegingen bij dit advies weer.

Totstandkomingstraject

Op 1 oktober 2015 heeft het Algemeen Bestuur (AB) besloten tot het geven van een opdracht tot het opstellen van een aandeelhoudersstrategie ten behoeve van de GR. De opdracht is gegund aan Emendo Capital B.V. te Amsterdam na het doorlopen van een traject waarbij drie offertes zijn vergeleken.

Aanleiding voor de opdracht was dat met de verzelfstandiging van de NV in 2013 alle bedrijfsmatige en publieke activiteiten zijn overgegaan van de GR naar de NV en de GR enig aandeelhouder is geworden. In deze nieuwe situatie kunnen de belangen van de GR en de NV uiteenlopen. Onder andere daarom is besloten een aandeelhouderstrategie op te stellen waarmee de NV de ruimte heeft te ondernemen en waarmee de aandeelhoudersbelangen van de GR zijn geborgd. De strategie zal daarmee het handvat van de GR als aandeelhouder zijn voor de kaders die aan de NV worden meegegeven. De NV zal vervolgens op zijn beurt hieraan invulling geven in de te voeren bedrijfsstrategie en dit vastleggen in de diverse (beleids)documenten en plannen.

Na gunning van de opdracht heeft Emendo Capital B.V. verschillende gesprekken gevoerd met diverse betrokkenen en in diverse samenstellingen. Op basis van de door de NV ter beschikking gestelde gegevens zijn analyses gemaakt van de bedrijfsvoering van GSP. Ook zijn er analyses gemaakt van de economische, maatschappelijke en bestuurlijke omgeving waarin het bedrijf zich beweegt.

In april 2016 zijn de resultaten uit de gesprekken en de analyses gepresenteerd aan het AB en is er de mogelijkheid geweest voor de leden van het AB om vragen te stellen en suggesties mee te geven. Vervolgens zijn alle gegevens vertaald in een concept aandeelhoudersstrategie. Het resultaat van deze vertaalslag is aan de orde geweest in de vergadering van het AB van 22 juni jl.. In deze zelfde periode is de conceptstrategie door Emendo Capital B.V. gepresenteerd aan de participerende raden en staten.

GRONINGEN SEAPORTS

Ook eventuele signalen die daaruit naar voren zijn gekomen, zijn meegenomen in de meningsvorming van ons als Dagelijks Bestuur (DB). De uitkomsten van dit overleg hebben wij meegewogen in deze reactie op de conceptstrategie, zoals dat thans voorligt.

Het DB voert de regie over het uiteindelijke besluitvormingstraject. Het AB zal de definitieve strategie moeten vaststellen als hoogste orgaan van de GR, maar ook als het enig orgaan dat besluit hoe de rol van aandeelhouder wordt ingevuld. Het doel van het huidige besluitvormingstraject is steeds geweest om de drie GR-participanten daadwerkelijk op inhoud inspraak te geven op deze strategie. De GR is immers een vooruitgeschoven post voor de deelnemers en werkt vanuit die positie vanuit de visie en uitgangpunten van die partners. Daarom worden nu de colleges, raden en staten gevraagd om wensen en bedenkingen naar voren te brengen op hetgeen nu voorligt, alvorens het AB een definitief besluit neemt over de aandeelhoudersstrategie.

De aandeelhoudersstrategie beschouwd

In deze paragraaf geven wij een schets van de voorliggende aandeelhouderstrategie. Daar waar dat zinvol is, geven wij een reactie.

Doelstelling

Het doel van de aandeelhouderstrategie is het hebben van een handvat waaraan het strategisch beleid van de NV getoetst kan worden, zodanig dat het publieke belang van de aandeelhouder geborgd wordt. Deze publieke belangen zijn, naast de wettelijke taken van de havenmeester die bij GSP zijn neergelegd:

1. Economische ontwikkeling en werkgelegenheid en
2. Duurzaamheid.

Wij kunnen ons vinden in de toelichting bij deze onderdelen, zoals die in de notitie is gegeven. Deze algemene uitgangspunten zijn in de strategie ook nader gespecificeerd, te weten:

- Ad.1. Gemiddelde groei van werkgelegenheid van 2% per jaar;
- Ad.2. 40% CO2 reductie tussen 2015 en 2030.

Het is de bedoeling dat de NV in zijn meerjarenbegrotingen en verantwoording zich rekenschap geeft van de wijze waarop zij werkt aan deze doelstellingen. De strategie biedt hiervoor handvatten.

Tegelijkertijd wordt met de strategie aangegeven dat de met de verzelfstandiging beoogde risicobeperking niet in gevaar mag komen. Dit wordt voor een groot deel bereikt doordat de NV zich op basis van deze strategie alleen met haar kerntaken mag bezig houden. Om te bepalen of een activiteit een kerntaak is, zijn vijf toetsingscriteria opgenomen.

Corporate governance

Hoewel een aandeelhouderstrategie zich primair richt op de wijze waarop de aandeelhouder sturing geeft op de NV, wordt in deze strategie nadrukkelijk ook aandacht geschonken aan de governance van zowel de NV als de GR; dus de aandeelhouder zelf. In dit specifieke geval ligt de verklaring hiervoor in het feit dat er nog sprake is van een recente verzelfstandiging en de zoektocht naar de meest passende governance structuur nog niet is afgerond. Deze zoektocht is mede ingegeven door het vraagstuk over de wijze waarop de balans van zelfstandigheid, transparantie en financiële afhankelijkheid eruit ziet en komt te zien.

GRONINGEN SEAPORTS

In het kader van het opstellen van deze strategie is de huidige governance structuur gezien en is een aantal verbetermogelijkheden in de strategie opgenomen. In onderstaande tabel geven wij deze verbeterpunten weer en geven onze reactie daarop:

	Voorgestelde maatregel	Reactie DB
1	De GR zal (o.a. middels deze aandeelhoudersstrategie) voldoende helder communiceren over haar doelstellingen en zal hier met GSP frequent dialoog voeren.	Het DB staat achter dit advies en voert dit al zo uit.
2	De GR staat ervoor open naar aanleiding van de aandeelhoudersstrategie een vervolgtraject te plannen met de NV waarin onder andere onderzocht kan worden in hoeverre de GR als laag uit de governance structuur kan worden verwijderd, bijvoorbeeld door splitsing van de rol van aandeelhouder en die van grondeigenaar, zoals die nu beide binnen de GR zijn ondergebracht.	Het DB is van mening dat de GR altijd open moet staan voor mogelijke verbeteringen, indien dit een stap vooruit is in het behalen van de eigen doelen. Wel zal dit in samenhang moeten worden gezien met maatregel 4. Het DB merkt daarbij op dat de GR wel open zou moeten staan voor een dergelijk onderzoek, maar hier op grond van de wet geen zeggenschap of rol heeft. Het zijn de participanten die beslissen tot oprichting, opheffing of wijziging van een GR. Ook heeft de GR hierin formeel geen voorbereidende rol. Het ligt wat betreft het DB dan ook niet voor de hand om in een aandeelhoudersstrategie een uitspraak te doen die verder gaat dan dat de GR open zou moeten staan voor een eventueel onderzoek.
3	Functies in de RvC zullen niet langer met personen vervuld worden die actief politiek bestuurder of volksvertegenwoordiger zijn bij een van de participanten.	Het AB heeft zich hier inmiddels positief over uitgesproken.
4	Beëindiging van invulling van het algemeen bestuur van de GR door gekozen volksvertegenwoordigers in raden en staten.	Zie opmerking onder 2.
5	In onderling overleg met de NV zullen bij investeringsprojecten of andere trajecten waarvoor goedkeuring van aandeelhouders vereist is, duidelijke toetsingskaders worden gedefinieerd gebaseerd op de aandeelhoudersdoelstellingen en tijdslijnen die rekening houden met gehele besluitvormingstraject vanaf het moment dat duidelijk is dat een project aandeelhoudersgoedkeuring behoeft.	Het DB kan zich vinden in deze maatregel en merkt daarbij op dat dergelijke overleggen intussen zijn gestart.
6	Tenminste ieder kwartaal zal overleg plaatsvinden tussen aandeelhouders, RvC en directie om voortgang in prestaties en strategische zaken te bespreken en het functioneren van de RvC en directie zal twee maal per jaar geëvalueerd worden in een gesprek tussen aandeelhouders en RvC.	Het DB kan zich vinden in deze maatregel en constateert dat er reeds kwartaal overleggen plaatsvinden.

GRONINGEN SEAPORTS

Risico en rendementsdoelstellingen

Teneinde de maatschappelijke doelstellingen van de GR te bereiken, de borgstelling en bijbehorende risico's te kunnen afbouwen en in het kader van een continuïteit van bedrijfsvoering, is het van belang financieel rendement te maken binnen de NV. Daarom is het van belang een passende balans tussen deze doelstellingen aan te brengen. De strategie wil balans bereiken door in beginsel een marktconform rendement op eigen vermogen na te streven, rekening houdend met bestaande balans en rentabiliteit. Vervolgens wordt het deel van het marktconforme rendement dat in een private omgeving als dividend zou worden uitgekeerd (ongeveer de helft) ingezet als afslag op het marktconforme rendement op eigen vermogen om businesscases rond te krijgen ten behoeve van het publieke belang. Daarbij dient dan wel steeds heldere verantwoording vooraf en achteraf plaats te vinden ten aanzien van de bijdrage aan doelstellingen.

Om publieke doelstellingen te kunnen realiseren moet voldoende financieel rendement worden behaald ten behoeve van de continuïteit van de NV. Op basis van de analyses kan worden geconcludeerd dat het rendement hoger zou moeten (kunnen) zijn dan nu voor GSP het geval is. Of dit werkelijk kan worden verhoogd of dat andere maatregelen moeten worden genomen vraagt nog nadere analyse. Deze vervolganalyse is feitelijk onderdeel van de strategie. Wij kunnen ons vinden in de op te stellen scheiding in de administratie voor de verschillende bedrijfsonderdelen en de opdracht aan de NV om een plan te presenteren om de exploitatie te verbeteren. Na vaststelling van de strategie, zal de GR hiertoe een concrete formulering moeten vaststellen.

Wij hopen u met deze doorkijk en onze visie op de concept aandeelhouderstrategie voldoende te hebben geïnformeerd. Na 1 oktober zullen wij het Algemeen Bestuur een definitief voorstel voorleggen met in achtneming van alle signalen die wij in de verschillende gespreksrondes hebben opgedaan.

Met vriendelijke groet,

Namens het Dagelijks Bestuur van de
GR Havenschap GRONINGEN SEAPORTS

A. A. Swart
secretaris

Bijlage: .concepttekst aandeelhoudersstrategie

Aandeelhoudersstrategie N.V. GSP

GRONINGEN SEAPORTS

Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports.

Bezoekadres: Handelskade Oost 1 | postbus 20004, 9930 PA Delfzijl

Telefoon: 0596 – 640 400 | e-mail: a.swart@ groningen-seaports.com

Aandeelhoudersstrategie N.V. GSP

Inleiding

In 2013 is Groningen Seaports (GSP of de Onderneming) verzelfstandigd tot een overheids NV. Aandeelhouder van de NV is de GR Groningen Seaports (GR), die op haar beurt wordt gevormd door de gemeenten Eemsmond en Delfzijl en de provincie Groningen.

De bedrijfsmatige activiteiten inclusief het economisch eigendom van de haventerreinen zijn bij de verzelfstandiging overgeheveld van de GR naar de NV. Het juridische eigendom van de haventerreinen is bij de GR gebleven, vanuit de wens om niet het risico te lopen de ultieme controle op de terreinen te verliezen.

De hoofddoelstellingen van de verzelfstandiging waren:

- Het scheppen van een transparantere en slagvaardiger bestuurdersstructuur
- Beperking van financiële en juridische risico's voor de overheden die deelnemen in de GR
- Verbetering van de toegang tot risicodragend vermogen

Enkele jaren na de verzelfstandiging hebben de participanten in de GR de behoefte te komen tot een aandeelhoudersstrategie. Deze aandeelhoudersstrategie dient een kader te geven voor het strategische beleid van de NV en een bijdrage te leveren aan de borging van de publieke aandeelhoudersbelangen. Tevens biedt het opstellen van een aandeelhoudersstrategie een goede kans om de eerste periode sinds de verzelfstandiging te evalueren en daar lessen uit te trekken voor de inrichting van de relatie tussen de overheidsaandeelhouders en de NV.

Om tot de aandeelhoudersstrategie te komen hebben het DB van de GR onder begeleiding van een onafhankelijke externe adviseur een intensief traject doorlopen waarin voornoemde elementen zijn geadresseerd. Dit traject heeft bijgedragen aan waardevolle inzichten betreffende de deelneming in GSP en aan een gedeelde visie over de te volgen koers vanuit aandeelhoudersperspectief, waarmee het tevens een goede leidraad kan vormen voor de NV in de komende jaren. In het voorliggende document zullen achtereenvolgens de relevante onderwerpen voor de aandeelhoudersstrategie worden behandeld, te weten:

- Doelstellingen en scope
- Corporate governance
- Risico en rendement

Ten behoeve van de leesbaarheid en vanwege het feit dat de individuele participanten in de GR indirect aandeelhouder zijn van GSP, zullen de participanten worden aangeduid als aandeelhouders.

Doelstellingen en scope

Doelstellingen

De aandeelhouders van GSP legitimeren het publieke aandeelhouderschap in GSP op basis van de publieke belangen die door GSP gediend worden en welke beschermd worden door aandeelhouderschap van de gemeenten en provincie.

De door de aandeelhouders gedefinieerde publieke belangen zijn, naast de wettelijke taak van havenmeester die bij GSP is neergelegd, (i) economische ontwikkeling en werkgelegenheid en (ii) duurzaamheid.

i. Economische ontwikkeling en werkgelegenheid

Werkgelegenheid is een van de belangrijkste doelstellingen van de publieke aandeelhouders van GSP. Dit doel komt direct tot uitdrukking in de missie van GSP:

“Groningen Seaports bestaat om op verantwoorde en duurzame wijze de economische activiteiten - en dus de werkgelegenheid - in de direct onder haar beheer dan wel regie vallende havens, bedrijventerreinen en andere logistieke knooppunten te stimuleren.”

In de bewoording van de missie van GSP ligt besloten, dat werkgelegenheid volgt uit economische ontwikkeling. De aandeelhouders zijn van mening dat stimulering van werkgelegenheid vanwege demografische en economische ontwikkelingen van groot belang is voor de regio. De regio Noord-Oost Groningen heeft een relatief grote groep mensen die zonder werk zitten en zowel sociaal-economisch als financieel is het creëren van werkgelegenheid van belang voor hun perspectief.

GSP creëert momenteel een (directe en indirecte) toegevoegde waarde van ruim EUR 1.4 miljard en biedt directe werkgelegenheid aan ruim 5.300 mensen en indirect aan nog eens ruim 6.000 mensen. Als doelstelling is in de Havenvisie Groningen Seaports 2030 geformuleerd om werkgelegenheid 20% te laten groeien tussen 2012 en 2030.

Aandeelhouders beseffen, dat GSP niet actief banen kan creëren, maar achten het van groot belang dat het zich maximaal inzet om omstandigheden ter bevordering van werkgelegenheid te faciliteren. Daartoe is eerder een ontwikkelingsbeleid vastgesteld dat gericht is op een aantal clusters waar GSP al sterk in is en waar kansen liggen voor industriële ontwikkeling in aanwezigheid van een haven:

- (Wind)energie en datacenters in Eemshaven en chemie en recycling in Delfzijl; en
- Toenemende focus op duurzaamheid via de circulaire economie ligt als een soort schil over deze sectoren heen en biedt kansen voor ontwikkeling van werkgelegenheid.

Recent onderzoek naar mogelijkheden voor structuurversterking zoals onder andere het actieplan ‘Chemiecluster op Stoom’ bevestigt deze richting; uit dit onderzoek komt naar voren dat enerzijds het vasthouden van hoogopgeleide mensen in de regio van belang is en dat anderzijds banen gecreëerd dienen te worden op MBO niveau in verband met de relatief hoge werkloosheid in de regio.

Ondanks het feit dat werkgelegenheid impliciet wel aandacht krijgt bij de doelstellingen van GSP, lijkt de focus van de onderneming vooralsnog meer op financiële doelstellingen te liggen. Deze financiële doelstellingen zijn gemakkelijker te kwantificeren en speelden tevens een grote rol bij de verzelfstandiging van de Haven. De aandeelhouders van GSP zijn echter van mening dat werkgelegenheid als belangrijke publieke doelstelling meer expliciet naar voren zou moeten komen en willen hiertoe concrete doelstellingen meegeven aan GSP.

ii. Duurzaamheid

Duurzaamheid speelt een centrale rol in de Havenvisie 2030 die door GSP is opgesteld. De aandeelhouders maken onderscheid tussen duurzaamheid van GSP als onderneming zelf enerzijds en de bijdrage die zij kan leveren aan meer duurzaamheid in de ontwikkeling van het havengebied anderzijds. Voor de aandeelhouders staat vast, dat mede met het oog op de ligging nabij een beschermd natuurgebied, duurzame bedrijfsvoering door de onderneming GSP van groot belang is. Tevens zijn zij van mening dat GSP een belangrijke rol kan spelen in het verduurzamen van de bedrijvigheid in het havengebied.

Met name op dit tweede element van duurzaamheid zien aandeelhouders kansen om economische bedrijvigheid met duurzaamheid te verbinden. Er is een bedrijfseconomische rationale om in te spelen op de circulaire economie en daarmee kunnen de doelstellingen economische ontwikkeling en duurzaamheid elkaar versterken – immers GSP en haar aandeelhouders zijn gebaat bij continuïteit en ontwikkeling van bedrijvigheid. Een voorbeeld hiervan is het aantrekken van een bedrijf als Google dat mede door beschikbaarheid van duurzame energie zich in de haven vestigt.

Tevens biedt verduurzaming kansen voor GSP zelf om bedrijfsmodellen te ontwikkelen. Daarbij is wel van belang dat GSP qua activiteiten binnen haar kerntaken blijft opereren met het oog op het gewenste risicoprofiel van de aandeelhouders (zie hierna onder Scope). Verder zal de balans tussen duurzaamheid als publieke doelstelling en financieel rendement op case by case basis dienen te worden beoordeeld en in dat kader is een heldere onderbouwing c.q. verantwoording op rendementscriteria van belang.

Concrete invulling doelstellingen

Alhoewel de publieke belangen van economische ontwikkeling / werkgelegenheid en duurzaamheid veelvuldig in beleidsdocumenten genoemd worden, vindt de GR het van belang haar doelstellingen als aandeelhouder te expliciteren:

- Gemiddelde groei van werkgelegenheid van 2% per jaar.
- 40% CO2 reductie tussen 2015 en 2030.
- Realisatie van een marktconform financieel rendement op eigen vermogen - op basis van een recente benchmark en het profiel van GSP zou 6% op termijn haalbaar moeten zijn (voor de komende jaren zal hier een afslag op moeten worden genomen doordat vóór de verzelfstandiging investeringen zijn gepland in het kader van uitbreiding en revitalisering die met een lager rendement rekenden).
- Het rendement dat normaal gesproken aan aandeelhouders wordt uitgekeerd (circa 50% van rendement op eigen vermogen), mag ingezet mag worden voor de realisatie van publieke doelstellingen voor zover dit niet binnen marktconforme financiële voorwaarden haalbaar zou zijn en mits de financiële continuïteit van GSP niet in gevaar komt met het oog op rente- en aflossingsverplichtingen en investeringen.

In het belang van realisatie van doelstellingen geeft de GR aanvullend twee taken mee:

- GSP dient in haar meerjarenbegroting de realisatie van zowel publieke als financiële doelstellingen mee te nemen. Daarnaast dient een expliciete onderbouwing van de beoogde bijdrage aan alle aandeelhoudersdoelstellingen bij jaarplannen en investeringsvoorstellen te worden gegeven. Tot slot dient verantwoording over de geboekte resultaten op het gebied van publieke en financiële doelstellingen te worden afgelegd bij periodieke rapportage van resultaten. Door expliciet verantwoording af te leggen over alle door aandeelhouders geformuleerde doelstellingen worden de resultaten meer tastbaar en kan concreter worden bijgestuurd waar noodzakelijk.

- GSP dient een gronduitgiftebeleid op te stellen, waaruit blijkt dat optimaal invulling gegeven kan worden aan de realisatie van de aandeelhoudersdoelstellingen, rekening houdend met beperkende randvoorwaarden zoals milieu- en geluidsnormen. Door publieke doelstellingen expliciet als overweging mee te nemen bij de uitgifte van gronden naast financiële overwegingen kan meer actief gestuurd worden op realisatie van de publieke doelstellingen. Als voorbeeld kunnen bepaalde aantrekkelijke terreinen gereserveerd worden voor arbeidsintensieve ondernemingen en kan GSP hier bij acquisitie de nadruk op leggen.

Scope

Via deelneming in GSP willen haar aandeelhouders de in de vorige paragraaf genoemde publieke doelstellingen helpen realiseren. Tegelijkertijd is het voor de aandeelhouders van belang dat hun risico's beperkt zijn en passen bij het profiel van decentrale overheidspartijen. De wens van risicobeperking is om die reden ook expliciet onderdeel geweest van de verzelfstandigingdoelstellingen. Tegen die achtergrond is het van belang naast doelstellingen ook kaders mee te geven voor het type activiteiten waar GSP zich mee bezig zou moeten houden, ofwel de scope.

De aantrekkelijkheid van de Eemsdelta als vestigingsplaats wordt mede bepaald door de aanwezigheid van faciliteiten. Infrastructuur en overige utiliteitsvoorzieningen die kunnen bijdragen aan dit vestigingsklimaat. GSP is hierin verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van terreinen, en heeft een regierol in ontwikkeling van utiliteiten als energie transportleidingen. GSP kan derhalve een faciliterende rol spelen in het optimaliseren van het vestigingsklimaat. Daarnaast kan GSP door samenwerking met bijvoorbeeld onderwijsinstellingen, de NOM¹ en overheden bredere invulling geven aan het vestigingsklimaat.

Hoewel het potentieel interessant zou kunnen zijn vanuit financiële optiek, vinden de aandeelhouders het van belang dat GSP zich te beperkt tot haar kerntaken en zich niet bezig te houden met investeringen die buiten haar expertisegebied liggen en/of waarmee een ander risicoprofiel gemoeid is dan met dat van de kerntaak. Bij iedere business case zou expliciet de afweging moeten worden gemaakt of een project binnen de scope past op basis van:

- De bijdrage aan doelstellingen en rendementseisen van de aandeelhouders
- Passend in het beheersgebied van GSP
- Het risicoprofiel van het project bezien in het licht van de bestaande kerntaken van GSP
- De beschikbaarheid van benodigde competenties voor het project binnen de organisatie van GSP
- De vraag of marktpartijen het betreffende project ook zouden kunnen oppakken

Business cases zouden naast financiële aspecten expliciet aandacht moeten geven aan de beoogde realisatie van publieke doelstellingen, waaronder werkgelegenheid, o.a. door benoeming van de beoogde bijdrage aan werkgelegenheid op diverse niveaus en duurzaamheid van investeringen en door onderbouwing van meerwaarde werkgelegenheid /duurzaamheid in relatie tot financiële targets (bijv. iets lager financieel rendement vanwege grote kans op substantiële werkgelegenheid).

¹ Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland.

Meer concreet betekent vorenstaande in de ogen van de aandeelhouders de volgende invulling van de wenselijke rol van GSP:

- Beheer, ontwikkeling en exploitatie van haven ('natte' kant)
- Beheer, ontwikkeling en exploitatie van terreinen ('droge' kant)
- Beheer, ontwikkeling en exploitatie van utiliteit gerelateerde infrastructuur als onderdeel van beheer, ontwikkeling en exploitatie van terreinen. Participeren in energie-opwekinfrastructuur en andere activiteiten waarbij (prijz)risico's worden gelopen op 'commodities' vallen hier expliciet niet onder
- Het is uitdrukkelijk niet het doel van de aandeelhouders dat GSP tot een participatiemaatschappij verwordt. Andere organisaties / fondsen zijn immers beter toegerust om de risico's en investeringsbeleid van dergelijke deelnemingen te managen GSP dient dan ook uitsluitend te participeren in deelnemingen ter uitvoering van haar kerntaak. Voor deze deelnemingen geldt, dat zij hiervoor zoveel mogelijk separate financiering aantrekt
- Aangezien GSP een schakel is in een breder pallet aan instrumenten van overheidspartijen om maatschappelijke doelstellingen te realiseren, wordt van GSP verwacht dat zij constructief samenwerkt met andere stakeholders in het verzorgingsgebied, zoals provincie en gemeenten, bedrijfsleven, opleidingsinstellingen en de NOM. Ook hierin geldt de randvoorwaarde dat GSP zich richt op haar eigen kerncompetenties.

Corporate governance

Inleiding

Met de verzelfstandiging van GSP in een NV hebben de publieke aandeelhouders er bewust voor gekozen GSP meer op afstand te zetten. Hiermee beoogden zij onder andere een beperking van risico's en transparantie in governance te bereiken.

Tegelijkertijd bleef het noodzakelijk om voldoende invloed op GSP te kunnen uitoefenen. In de eerste plaats is het vanwege de publieke belangen van GSP wenselijk dat de aandeelhouders vanuit hun politieke verantwoordelijkheid en beleidsdoelstellingen waar mogelijk en gepast invloed kunnen uitoefenen op de koers van GSP. Ten tweede staat GSP nog niet geheel financieel op afstand door het bestaan van borgstelling voor de financiering en daarmee is invloed op de financiële gang van zaken gewenst.

Huidige situatie

Net als in ieder ander bedrijf hebben de aandeelhouders van GSP in ieder geval invloed op ingrijpende gebeurtenissen binnen de vennootschap. Daarnaast hebben zij via de statuten een behoorlijke mate van invloed op het beleid, o.a. door middel van het vaststellen van strategische plannen, benoeming en ontslag van bestuurders en RvC en zeggenschap over investeringen en andere financiële commitments boven EUR 5 miljoen.

Op papier is de positie van de aandeelhouders goed geborgd, echter zijn er in de praktijk nog wel enkele aandachtspunten:

- Er lijkt nog onvoldoende duidelijkheid te bestaan bij GSP over de doelstellingen van de aandeelhouders. Deze dienen via deze aandeelhoudersstrategie duidelijk(er) te worden
- Er bestaat een spanningsveld tussen zeggenschap en slagkracht. Dit resulteert in een gepercipieerde onpraktische beperking vanuit GSP;
- Er bestaat met de GR een bepaalde bestuurlijke drukte; de GR vormt een extra laag in de communicatie tussen overheden en NV en vervult daarbij tevens meer rollen dan uitsluitend die van aandeelhouder. Het scheiden van 'petten' als doelstelling in de verzelfstandigingsdocumentatie lijkt vrij lastig, zeker door de keuze voor een AB met bestuurders en volksvertegenwoordigers en RvC met politieke bestuurders. Door het bestaan van informele overlegmomenten en AvA waarin slechts één vertegenwoordiger zich namens de GR kan uitspreken is de status van besprekingen mogelijk niet altijd duidelijk en kunnen communicatielijnen complex zijn
- Er is een gepercipieerd gebrek aan begrip tussen aandeelhouders en NV, wat in ieder geval deels veroorzaakt lijkt worden door onduidelijkheid en/of onbegrip voor politiek-bestuurlijke en commerciële processen en verantwoordelijkheden over en weer en het onvoldoende nakomen van werkafspraken en suboptimale communicatie.

Te nemen maatregelen ter verbetering

Om de governance te verbeteren en daarmee de verstandhouding tussen aandeelhouders en Onderneming op het gewenste constructieve niveau te brengen ziet de GR de volgende mogelijkheden:

- De GR zal (o.a. middels deze aandeelhoudersstrategie) voldoende helder communiceren over haar doelstellingen (zie eerder in dit document) en zal hier met GSP frequent dialoog voeren
- De GR staat ervoor open naar aanleiding van de aandeelhoudersstrategie een vervolgtraject plannen met de NV waarin onder andere onderzocht kan worden in hoeverre de GR als laag uit de governance structuur kan worden verwijderd, bijvoorbeeld door splitsing van de rol van aandeelhouder en die van grondeigenaar, zoals die nu beide binnen de GR zijn ondergebracht
- Functies in de RvC zullen niet langer met personen vervuld worden die actief politiek bestuurder of volksvertegenwoordiger zijn bij een van de participanten
- Beëindiging van invulling van het algemeen bestuur van de GR door gekozen volksvertegenwoordigers in raden en staten
- In onderling overleg met de NV zullen bij investeringsprojecten of andere trajecten waarvoor goedkeuring van aandeelhouders vereist is, duidelijke toetsingskaders worden gedefinieerd gebaseerd op de aandeelhoudersdoelstellingen en tijdslijnen die rekening houden met gehele besluitvormingstraject vanaf het moment dat duidelijk is dat een project aandeelhoudersgoedkeuring behoeft
- Tenminste ieder kwartaal zal overleg plaatsvinden tussen aandeelhouders, RvC en directie om voortgang in prestaties en strategische zaken te bespreken en het functioneren van de RvC en directie zal twee maal per jaar geëvalueerd worden in een gesprek tussen aandeelhouders en RvC

Risico en rendement

Aandeelhoudersvisie op risico- en rendementsdoelstellingen

Beperking van risico's was een belangrijke drijfveer voor de verzelfstandiging van GSP. Tegelijkertijd dienden aandeelhouders borg te blijven staan voor de financiering van de onderneming als gevolg van het geprognosticeerde rendement en de gekozen structuur.

Teneinde de borgstelling en bijbehorende risico's te kunnen afbouwen en in het kader van een continuïteit van bedrijfsvoering, is het van belang financieel rendement te maken binnen de deelneming GSP. Tegelijkertijd hebben de aandeelhouders niet alleen financiële maar ook maatschappelijke doelstellingen, zoals eerder in dit document uiteengezet. Daarom is het van belang een passende balans tussen deze doelstellingen aan te brengen. De GR wil deze balans bereiken door in beginsel een marktconform rendement op eigen vermogen na te streven, rekening houdend met bestaande balans en rentabiliteit. De aandeelhouders van GSP zijn vervolgens bereid het deel van het marktconforme rendement dat in een private omgeving als dividend zou worden uitgekeerd (ongeveer de helft) in te zetten als afslag op het marktconforme rendement op eigen vermogen om business cases rond te krijgen ten behoeve van het publieke belang. Daarbij dient dan wel steeds heldere verantwoording vooraf en achteraf plaats te vinden ten aanzien van de bijdrage aan doelstellingen.

Elementen van risico

Het totale financiële belang van de GR bedraagt ca. EUR 495m, opgebouwd uit verschillende componenten met elk een ander risicoprofiel:

1. De GR heeft sinds de verzelfstandiging een vordering op GSP door middel van een lening van EUR 22m
2. De GR staat momenteel garant voor maximaal EUR 268m op GSP excl. rente op derivaten. Deze garanties zijn enkel 'at risk' indien GSP niet aan haar aflossings- en renteverplichtingen kan voldoen en voor zover noodzakelijk gegeven uitstaande schulden. Daarnaast is deze garantie gedekt middels i) een hypotheek op (het economisch eigendom van) de gronden en overige activa van GSP, ii) het juridisch eigendom van de gronden en pandrecht op de erfpacht. Gegeven totale schulden van ca. EUR 250m en vaste activa van ca. EUR 435m, lijkt deze garantie voldoende gedekt (de fiscale waardering van de activa is volgens GSP EUR 1 miljard). Sinds de herfinanciering van 2016 is GSP niet meer kortlopend gefinancierd, waardoor het beschikbaarheidsrisico van financiering is weggenomen
3. GSP heeft per eind 2015 een eigen vermogen van EUR 205m, welke eventuele verliezen en afwaarderingen kan dekken. Het gehele eigen vermogen is direct risicodragend en zal de eerste klappen opvangen bij slechte financiële performance (uitgaande van voldoende liquiditeit om aan de financiële verplichtingen te voldoen)

Het eigen vermogen van GSP heeft hierbij een andere risico/rendement verhouding dan de garantstelling en de verstrekte lening.

Elementen van rendement

Om publieke doelstellingen te kunnen realiseren moet voldoende financieel rendement worden behaald ten behoeve van de continuïteit van de onderneming en om waar noodzakelijk ook een afslag te kunnen nemen op marktconforme rendementen als dat de publieke doelstellingen ten goede komt.

In vergelijking met andere havens, zouden de aandeelhouders conform recente jaarrekeningen een dividendrendement van ca. 2,6% mogen verwachten en een totaal rendement op eigen vermogen van ca. 5,5%.

In lijn met de elementen van risico, kent de GR ook drie elementen van (potentieel) rendement.

1. De GR ontvangt jaarlijks een rente van 3,0% op de uitstaande lening van EUR 22m, welke samen met de safe harbor premie op de garantstelling wordt verrekend met de dienstenvergoeding;
2. De GR ontvangt jaarlijks 0,8% op de uitstaande geborgde schulden. Dit ziet enkel op de geborgde schulden, en is een vergoeding voor het hiermee mogelijk maken van financiering tegen aantrekkelijke voorwaarden. Hier tegenover staat een dienstenvergoeding welke door de GR jaarlijks betaald wordt aan GSP. Momenteel zijn deze bedragen in balans, maar zullen door de verwachte afbouw van de schulden een steeds grotere onbalans gaan vormen.
3. Rendement op eigen vermogen. GSP heeft nog geen dividenden uitgekeerd sinds verzelfstandiging, en gegeven de beperkte winstgevendheid is ook het totale rendement (inclusief indirect rendement) op eigen vermogen zeer beperkt.

GSP genereert vooralsnog een lager financieel rendement dan andere havens, wat mogelijk wordt veroorzaakt door (een combinatie van) de volgende factoren:

- Een suboptimaal presterend havenbedrijf als gevolg van beperkte schaal en mogelijk onvoldoende operationele efficiëntie
- Andere mix van activiteiten (in vergelijking met andere havens is het grondbedrijf binnen GSP relatief groot)
- Relatief hoge rentelasten gegeven de zware balans door de hoeveelheid gronden
- Negatief resultaat van deelnemingen

Gegeven de beperkte schaal van GSP is het achterblijven van rendement in vergelijking met andere (grotere) havens niet uitzonderlijk, maar dit legitimeert wel de vraag in hoeverre het maatschappelijk verantwoord is deze situatie te laten voortduren. Bovendien leiden deze resultaten tot een mogelijke uitholling van het grondbedrijf (het wordt dan noodzakelijk om gronden te verkopen om de verliezen te dekken), hetgeen geen duurzaam exploitatie model is.

Het feit dat het financieel rendement achterblijft bij de benchmark heeft potentieel negatieve consequenties voor de realisatie van publieke doelstellingen; immers, hoe lager het rendement, hoe minder marge er is om publieke doelen te realiseren. Bovendien is het van belang een transparante afweging te kunnen maken bij de vraag in hoeverre gemeenschapsgeld aan langdurig verlieslatende activiteiten gealloceerd zou moeten worden.

De exploitatie van het havenbedrijf heeft ook implicaties voor de borgstelling van aandeelhouders, aangezien het moeilijker zal zijn aan de noodzakelijke financiële ratio's te voldoen die gelden voor zelfstandige financiering. Hierdoor is de vraag gerechtvaardigd, of de aandeelhouders conform prognose van hun borgstelling af kunnen komen, ervan uitgaande dat GSP zal moeten blijven investeren in kades etc.

Te nemen maatregelen ter verbetering financiële positie

Gegeven de omvang van de financiële belangen van de aandeelhouders in GSP, geeft de aandeelhouder een aantal opdrachten aan GSP om tot meer inzicht te komen in de mogelijkheden tot verbetering van de exploitatie van GSP:

- Maak een heldere scheiding in de administratie van GSP voor wat betreft de bedrijfsonderdelen (i) nautisch beheer/publieke taken, (ii) havenbedrijf, (iii) grondbedrijf en (iv) deelnemingen
- Presenteer een plan om de exploitatie van de onderneming te verbeteren en het havenbedrijf – indien dit verlieslatend blijkt – tenminste break-even te krijgen, waarbij in sequentiële volgorde geput kan worden uit de maatregelen: (i) kostenbesparing, (ii) outsourcen van taken en (iii) zoeken van een publieke partner voor het havenbedrijf

Overwegingen aandeelhouders in relatie tot financiering en borgstelling

In relatie tot de financiering van GSP en de daarmee samenhangende borgstelling maken de aandeelhouders de volgende afwegingen:

- Afbouw van de borgstelling blijft een wens van de aandeelhouders, maar zij zien onder ogen dat hiervoor eerst en vooral de financiële resultaten zullen moeten worden verbeterd
- Afbouw van de borgstelling zou de GR als borgstellend orgaan overbodig maken, hetgeen positieve impact op de corporate governance kan hebben. Echter, naar verwachting zal borgstelling voorlopig nog noodzakelijk blijven. Om die reden is het wenselijk de rol van de GR binnen de governancestructuur te optimaliseren. In het hoofdstuk Corporate Governance is al weergegeven dat de GR ervoor open staat te onderzoeken, in hoeverre het mogelijk is rol van aandeelhouder en die van juridisch grondeigenaar te splitsen
- Momenteel rust het juridisch eigendom van de gronden bij de GR en is het economisch eigendom in erfpacht gegeven. Daarbij zijn de erfpachtinkomsten verpand aan de GR, die hierdoor langs meerdere assen zekerheden heeft ingebouwd. Om op termijn zelfstandig financiering te kunnen aantrekken is het noodzakelijk dat GSP ook bepaalde zekerheden kan afgeven aan banken. Vanwege het grote publieke belang van de gronden voor o.a. de ruimtelijke ordening, lijkt het echter opportuun te stellen, dat de aandeelhouders bereid zijn mee te denken c.q. op zoek te gaan naar mogelijkheden om zekerheden op verantwoorde wijze over te dragen zodra GSP voldoet aan de ratio's voor zelfstandige financiering – dat is immers een randvoorwaarde
- Tot die tijd, zou het nu al mogelijk moeten zijn om voor deelprojecten met een voldoende solide kasstroom eigenstandig financiering op te halen – zie de recente investering in een stoomleiding in samenwerking met AKZO en Eneco. Hierdoor zullen aandeelhouders in ieder geval niet voor elk project hun nek uit hoeven steken. De GR vraagt GSP om deze mogelijkheid steeds te verkennen bij nieuwe investeringen

Adressen Aandeelhoudersstrategie 2016.02221			
Gedeputeerde Staten Provincie Groningen		Postbus 610	9700 AP Groningen
Gemeente Delfzijl	B&W	Postbus 20,000	9930 PA Delfzijl
Gemeente Delfzijl	Gemeenteraad	Postbus 20,000	9930 PA Delfzijl
Gemeente Eemsmond	B&W	Postbus 11	9980 AA Uithuizen
Gemeente Eemsmond	Gemeenteraad	Postbus 11	9980 AA Uithuizen
Provinciale Staten Provincie Groningen		Postbus 610	9700 AP Groningen

15-7-2016

Voorstel aan Algemeen Bestuur

Datum AB-vergadering: 25 oktober 2016

Nummer: 2016.

Agendapunt:

Voor akkoord

Datum

Paraaf

Secretaris: A. Swart

23 september 2016

Onderwerp: mandaatregeling

Inleiding

Wetten, regelgeving en de gemeenschappelijke regeling zelf bevatten bepalingen waarin de bevoegdheden van de diverse rollen binnen een gemeenschappelijke regeling in het algemeen en de eigen regeling in het bijzonder, zijn geregeld. De dagelijkse gang van zaken wordt binnen onze GR uitgevoerd door de secretaris.

Formeel heeft deze echter geen enkele bevoegdheid. In de GR zelf is hierover niets opgenomen. Er is alleen geregeld dat het DB en het AB de mogelijkheid hebben zich te laten bijstaan door een secretaris.

Om de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden te vergemakkelijken en om te kunnen voldoen aan de rechtmatigheidsvereisten, wordt u voorgesteld om over te gaan tot het vaststellen van een mandaatregeling. Dit geeft de secretaris de mogelijkheid namens DB, AB en de voorzitter te handelen indien de praktijk van alle dag hierom vraagt.

Een mandaat is overigens geen vrijbrief. In bijgevoegd mandaatstatuut worden naast de bevoegdheden van de secretaris ook de grenzen van zijn handelen aangegeven. Door hier een besluit over te nemen is het zowel in- als extern duidelijk wat van de secretaris mag worden verwacht en wat niet.

Het voordeel om deze bevoegdheden en beperkingen te regelen in een mandaatstatuut en niet te verwerken in de gemeenschappelijke regeling zelf, is de flexibiliteit van het document. Op korte termijn kunnen bevoegdheden worden toegevoegd en ingetrokken indien de actualiteit daarom vraagt.

Het DB heeft reeds ingestemd met het voorstel, voor zover het om DB bevoegdheden gaat. Ook de voorzitter van de GR wordt gevraagd in te stemmen met dit voorstel, voor zover het bevoegdheden van dit organen betreft.

Advies:

Instemmen met bijgevoegd Algemeen mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports, inclusief de bijlage, voor zover het de bevoegdheden van het AB betreft;

Bijlage: Algemeen mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit
Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports,
inclusief de bijlage

Algemeen mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit
Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports

Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter van de gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports, ieder voor zover het zijn bevoegdheden betreft gelet op:

- afdeling 10.1.1 van de Algemene wet bestuursrecht,

overwegende:

- dat het uit praktisch oogpunt en ter bevordering van een vlotte afhandeling van zaken aanbeveling verdient de afhandeling van daarvoor in aanmerking komende zaken te mandateren aan de daarvoor in aanmerking komende functionaris(sen);

besluiten:

1. de uitoefening van bevoegdheden, die zijn genoemd in het Mandaat-, volmacht- en machtigingsoverzicht gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports, zoals opgenomen in de bijlage bij dit besluit, op te dragen aan de secretaris van de Gemeenschappelijke Regeling en de daarbij genoemde specifieke bepalingen alsmede de onder 3 van dit besluit algemeen gestelde bepalingen van toepassing te verklaren;
2. indien een nieuw mandaat of ondermandaat, volmacht of machtiging wordt verleend of een mandaat, volmacht of machtiging wordt gewijzigd of ingetrokken dit te verwerken in het 'Mandaat-, volmacht- en machtigingsoverzicht gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports', waarbij de gewijzigde versie de eerdere versie vervangt;
3. ten aanzien van de uitoefening van de verleende mandaten de volgende bepalingen vast te stellen:

Artikel 1 Begripsbepalingen

1. Onder mandaatgever wordt verstaan degene die het mandaat verleend heeft.
2. Onder gemandateerde wordt verstaan degene die het mandaat gekregen heeft.
3. Onder mandaat dient tevens gelezen te worden volmacht en machtiging.
4. Onder volmacht wordt verstaan de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan (de volmachtverlener) te besluiten tot privaatrechtelijke rechtshandelingen en deze te verrichten.
5. Onder volmachtverlener wordt verstaan degene die de volmacht verleent.
6. Onder volmachtontvanger wordt verstaan degene die de volmacht ontvangt.
6. Onder machtiging wordt verstaan de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan (de machtigingverlener) feitelijke handelingen te verrichten.
7. Onder machtigingverlener wordt verstaan degene die de machtiging verleent.
8. Onder machtigingverkrijger wordt verstaan degene die de machtiging verkrijgt.
9. Onder dagelijks bestuur wordt verstaan het dagelijks bestuur gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports.
10. Onder algemeen bestuur wordt verstaan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports.
11. Onder voorzitter wordt verstaan de voorzitter van het dagelijks en algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports.

Artikel 2 Grenzen aan het mandaat

1. Een mandaat geldt niet:
 - a. indien het voornemen bestaat tot het nemen van een besluit in afwijking van het ten aanzien van het te nemen besluit tot dan toe gevoerde beleid;
 - b. indien het dagelijks bestuur, het algemeen bestuur of de voorzitter zulks ten aanzien van een concreet geval kenbaar heeft gemaakt;
 - c. het besluit niet past binnen de daartoe bestemde budgetten;
 - d. er persoonlijke betrokkenheid van de gemandateerde, gevolmachtigde of gemachtigde bij het te nemen besluit bestaat.
2. Indien het eerste lid van toepassing is legt de gemandateerde, gevolmachtigde of gemachtigde de zaak zo spoedig mogelijk ter besluitvorming aan de mandaatgever, volmachtverlener of machtigingsverlener voor.
3. Indien het eerste lid niet van toepassing is legt de gemandateerde, gevolmachtigde of gemachtigde de zaak desondanks zo spoedig mogelijk ter besluitvorming aan de mandaatgever, volmachtverlener of machtigingsverlener voor indien hij daarvoor zelf een andere reden aanwezig acht.
4. Bij de uitoefening van de bevoegdheden als bedoeld in het Mandaat-, volmacht- en machtigingsoverzicht gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports, wordt het daaromtrent gestelde bij of krachtens wetten, besluiten, verordeningen, regelingen, aanwijzingen en richtlijnen, hoe ook genaamd, van Europese, rijks-, provinciale en gemeentelijke wetgevers of andere bestuursorganen in acht genomen.
5. Het vierde lid is van overeenkomstige toepassing op relevante kaders, richtlijnen, verordeningen, besluiten, regelingen, hoe dan ook genaamd die binnen de gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports zijn vastgesteld.

Artikel 3 Reikwijdte van het mandaat

Indien het algemeen bestuur, dagelijks bestuur of de voorzitter mandaat, volmacht of machtiging verleent ten aanzien van de uitvoering van een bevoegdheid, geschiedt deze verlening in de ruimste zin des woords, onverminderd het bepaalde in het vierde lid van artikel 2. Naast het nemen van besluiten in positieve of negatieve zin wordt hieronder dan ook mede verstaan:

- het nemen van alle voorbereidingsbesluiten en het verrichten van voorbereidingshandelingen;
- verdagen en/of uitstellen;
- verzoeken om aanvullende informatie;
- het voeren van correspondentie, die direct te maken heeft met de opgedragen taken;
- het stellen van nadere voorwaarden;
- het bekend maken en toezenden van besluiten overeenkomstig wettelijke regels en alle andere besluiten die genomen moeten worden en alle andere handelingen die verricht moeten worden binnen het kader van de uitvoering van de verleende bevoegdheid.

Artikel 4 Multidisciplinaire samenwerking

Indien een te nemen besluit onmiskenbaar zodanige multidisciplinaire aspecten in zich draagt dat afstemming met andere organisaties noodzakelijk is wordt een besluit niet genomen voordat deze afstemming op adequate wijze heeft plaatsgevonden.

Artikel 5 Titel

Dit besluit wordt aangehaald als het Algemeen mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports.

Artikel 6 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op 1 november 2016

Aldus vastgesteld door het dagelijks bestuur op

Voorzitter

Secretaris

Vastgesteld door het Algemeen Bestuur op

Voorzitter

Secretaris

Aldus vastgesteld door de voorzitter op

Voorzitter

Toelichting Algemeen mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports,

Algemeen

Binnen de gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports geldt het 'Algemeen mandaat-, volmacht en machtigingsbesluit gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports, en worden concrete mandaatbesluiten genomen. De regels die in het 'Algemeen mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports, liggen opgesloten gelden voor alle concrete mandaten die door het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, de voorzitter, die op basis daarvan worden verleend. In een concreet mandaatbesluit kan overigens - indien daar in een concreet geval behoefte aan is - wel expliciet worden afgeweken van de regels die in het 'Algemeen mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports, zijn opgenomen.

Aan het 'Algemeen mandaat-, volmacht- en machtigsbesluit gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports,' is een bijlagen gekoppeld, die expliciet deel uitmaakt van de regeling; het 'Mandaat- en bevoegdhedenoverzicht gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports', waarin alle concreet verleende mandaten met bijbehorende informatie zijn opgenomen.

Artikel 1 Begripsbepalingen

In artikel 1 zijn de begripsbepalingen opgenomen. Hierbij is aansluiting gezocht bij de terminologie uit de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 2 Grenzen aan het mandaat

In dit artikel wordt onder meer weergegeven binnen welke marges een gemandateerde gebruik mag maken van zijn 'opgedragen' bevoegdheid, die hij namens de mandaatgever uitoefent. Nadrukkelijk is onder andere vastgelegd dat een mandaat alleen kan worden uitgeoefend binnen de wettelijke kaders en de voor de uit te oefenen bevoegdheid relevante kaders die voor de interne organisatie zijn vastgesteld. *Dit betekent dus dat indien ten aanzien van de gemandateerde bevoegdheid er regels zijn vastgesteld / vastgelegd volgens die regels moet worden gehandeld bij het gebruik van (onder)gemandateerde bevoegdheden.*

Een gemandateerde kan altijd besluiten om geen gebruik te maken van zijn mandaat en de beslissing aan het bestuursorgaan over te laten. Een reden om de beslissing aan het bestuur over te laten is bijvoorbeeld het ontstaan van een situatie waarin het redelijkerwijs te verwachten is dat het algemeen bestuur, dagelijks bestuur of de voorzitter nadrukkelijk op zijn verantwoordelijkheid voor het te nemen besluit zal worden aangesproken.

Artikel 3 Reikwijdte van het mandaat

Voor alle duidelijkheid wordt in dit artikel aangegeven welke besluiten en handelingen in het kader van het te nemen besluit ook tot de bevoegdheid van de gemandateerde behoren.

Artikel 4 Multidisciplinaire samenwerking

In multidisciplinaire aangelegenheden, voor zover er op basis van mandaat al besluitvormende bevoegdheid bij de gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports, dient dit afgestemd te worden met andere betrokken organisaties voordat een besluit wordt genomen. Of er sprake is van een multidisciplinaire aangelegenheid is ter beoordeling van de gemandateerde.

Artikel 5 Citeertitel

Geeft aan hoe deze regeling genoemd moet worden in formele stukken.

Artikel 6 Inwerkingtreding

Geeft aan dat de regeling geldt vanaf een bepaalde datum.

Bijlage:

Mandaat- en bevoegdhedenoverzicht Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports

In het overzicht hieronder zijn de bevoegdheden die zijn gemandateerd aan de secretaris van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports opgenomen.

Nr.	omschrijving	Specifieke bepalingen, voorwaarden en instructies¹
1.	Het voeren van correspondentie ter voorbereiding en uitvoering van besluiten van het bestuur.	Uitgezonderd zijn niet-routinematige correspondentie gericht aan de Kroon, ministers, staatssecretarissen (leden van de) Eerste en Tweede Kamer, het provinciaal bestuur en de gemeentebesturen
2.	Het verstrekken van zakelijke inlichtingen aan derden op verzoek, op basis wet- en regelgeving en voor zover dit voor de reguliere bedrijfsvoering relevant is	
3.	Het beslissen op formele verzoeken om informatie als bedoeld in de Wet openbaarheid van bestuur	Er moet worden voldaan aan het geregelde in de Wet openbaarheid van bestuur. Het DB wordt geïnformeerd.
4.	Het aanvragen van vergunningen, ontheffingen en vrijstellingen, subsidies, het doen van meldingen voor zover die dienstbaar zijn aan de taakuitoefening van de gemeenschappelijke regeling	Binnen gestelde kaders van genomen besluiten
5.	Het doen van uitgaven binnen de vastgestelde begroting	De uitvoering van de begroting of het doen van investeringen dient te geschieden binnen de door het bestuur goedgekeurde budgetten
6.	Het verstrekken van opdrachten voor afgifte van accountantsverklaring	De accountants keuze en het daarbij behorende normenkader dient alvorens een opdracht kan worden verstrekt door het AB te zijn vastgesteld.
7.	Het verstrekken van opdrachten voor het opstellen van de jaarrekening en begroting	
8.	Erkennen verantwoordelijkheid voor opmaken van de jaarrekening die de baten en lasten en de financiële positie getrouw weergeeft alsmede het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening, zoals opgenomen in het BBV	

¹ In het Algemeen Mandaat-, volmacht- en machtigingsbesluit Gemeenschappelijke regeling havenschap Groningen Seaports zijn algemene voorwaarden opgenomen die gelden voor alle mandaten (tenzij in dit overzicht daar nadrukkelijk van wordt afgeweken).

9.	Het aangaan van overeenkomsten, dienstverleningsovereenkomsten, hoe ook genaamd, waarbij uitvoering wordt gegeven aan het door het bestuur vastgesteld beleid	
	Beheer van de archieven, voor zover deze niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats	
10	Het laten registreren van wijzigingen van de samenstelling of bevoegdheden van het bestuur bij de Kamer van Koophandel	
11	Mede ondertekenen trekkingsverzoek van de N.V. bij de BNG	Slechts voor zover sprake is van het blijk geven van instemming met het trekkingsverzoek als borgsteller op grond van de overeenkomst tot volledige borgstelling zoals deze is gesloten tussen Groningen Seaports N.V. en de GR.
12	Publiceren AB vergaderingen	
13	Uitbetalen van verschuldigde rente voor aan de GR door de participanten verstrekte lening	Kan slechts voor zover het de bij de verzelfstandiging de afgesproken bedragen betreft
14	Het uitbetalen van de Dienstverleningsvergoeding aan de N.V.	Uitbetaling kan pas plaatsvinden nadat de N.V. en de GR overeenstemming hebben bereikt over de hoogte van het bedrag.
15	Het factureren van de safe harbourpremie aan de N.V.	Tot facturatie kan alleen dan worden overgegaan als over de hoogte van het bedrag overeenstemming is tussen de N.V. en de GR.

Voorstel aan Algemeen Bestuur

Datum AB-vergadering: 25 oktober 2016

Nummer: 2016.

Agendapunt:

Voor akkoord

Datum

Paraaf

Secretaris: A. Swart

23 september 2016

Onderwerp: opstellen en controle jaarrekening 2016, en opstellen begroting 2018

Inleiding

Na de verzelfstandiging van Groningen Seaports NV worden er afzonderlijke begrotingen en jaarrekeningen opgesteld door Groningen Seaports NV en de GR Havenschap Groningen Seaports.

In artikel 30 van de gewijzigde GR is ten aanzien van de begroting opgenomen:

- Het dagelijks bestuur maakt jaarlijks vóór 15 maart een ontwerpbegroting voor het eerstvolgende boekjaar.
- De ontwerpbegroting wordt jaarlijks in ieder geval acht weken voordat zij aan het algemeen bestuur wordt aangeboden aan de raden en staten toegezonden. De raden en staten kunnen hun gevoelens en bezwaren tegen de ontwerpbegroting vóór 1 juni kenbaar maken aan het dagelijks bestuur.
- Het algemeen bestuur stelt de begroting vast voor 15 juli, waarna de begroting binnen twee weken na vaststelling, doch in ieder geval voor 1 augustus aan de Minister van Binnenlandse zaken wordt toegestuurd.

In artikel 31 is bepaald dat:

- Het dagelijks bestuur biedt jaarlijks vóór 15 april de door een registeraccountant gecontroleerde rekening over het afgelopen boekjaar aan de raden en staten aan. De raden en staten kunnen hun gevoelens en bezwaren tegen de jaarrekening vóór 15 mei kenbaar maken aan het algemeen bestuur.
- Het algemeen bestuur beslist zo spoedig mogelijk na 15 mei, maar in elk geval vóór 1 juli de jaarrekening vast, waarna binnen twee weken na vaststelling, doch voor 15 juli aan de Minister van Binnenlandse Zaken wordt toegestuurd.

Nieuwe werkwijze

De jaarrekening 2015 en de begroting 2017 zijn opgesteld door Deloitte, nadat het AB hiertoe op basis van een offerte-ronde heeft besloten. De controle op de jaarrekening is uitgevoerd door EY, dit op basis van het besluit van het Algemeen Bestuur van 21 december 2012. De strekking van de besluit is dat EY de opdracht heeft de controle op zich te nemen van de GR voor de boekjaren 2012 tot en met 2015, met één keer een optie tot verlenging.

Nu de verzelfstandiging van de NV heeft plaatsgevonden ná dit besluit, controleerde EY zowel de rekeningen van de NV als de GR.

Opstellen jaarrekening 2016 en begroting 2018

Zoals aangegeven is bij het opmaken van de jaarrekening over 2015 en de begroting 2017 voor de GR, voor het eerst gebruik gemaakt van de diensten van Deloitte, in plaats

van de diensten van de NV. De oplevering van de stukken is naar tevredenheid verlopen.

Gezien de belangstelling uit de markt, de goede prijs- kwaliteitverhouding voor de geleverde diensten in het afgelopen jaar en om enige continuïteit in de processen te borgen, heeft het DB in mei besloten Deloitte opnieuw te benaderen met de vraag om een offerte uit te brengen voor het opstellen van zowel de begroting 2018 als de jaarrekening 2016, onder vergelijkbaar condities als het afgelopen jaar. In de begroting van de GR is rekening gehouden met het uitbesteden van deze werkzaamheden op basis van de kosten hiervoor in 2015.

Deloitte heeft intussen een offerte voorgelegd voor het opstellen van de financiële documenten. De kosten voor het opstellen van beide documenten samen komen op (afgerond) € 15.000,--. Dit komt overeen met de kosten van vorig jaar. Er zijn toen echter wel wat kosten meerwerk geweest. De verwachting is dat dat dit jaar niet of maar zeer beperkt zal zijn, aangezien de verwachtingen over en weer na het eerste jaar duidelijk worden geacht.

Termijnen

In de offerte worden oplevertermijnen genoemd. Voor de rekening is dit 31 januari en voor de begroting medio/ eind februari. Dit zijn de data waarop het eindproduct aan de ambtelijk opdrachtgever (secretaris) worden opgeleverd. Om goed in de planning te zitten zoals deze nu in concept is opgesteld, moeten beide documenten feitelijk op 16 februari worden opgeleverd. Dit vraagt zowel van Deloitte als van de NV ook een strakke planning. De rekening van de NV moet dan immers al ruim voor die tijd worden opgeleverd, om de cijfers in de rekening van de GR te kunnen verwerken. Dit zal nogmaals duidelijk richting zowel Deloitte als de NV worden gecommuniceerd.

Advies:

In te stemmen met bijgaande offerte van Deloitte.

Mandaat: AB

Bijlage: Offerte en bijlagen Deloitte voor het opstellen van de rekening en begroting

GR Havenschap Groningen Seaports
Handelskade Oost 1
Postbus 20004
9930 PA DELFZIJL

Datum
9 augustus 2016

Behandeld door
P. Schuurman RA

Ons kenmerk

Onderwerp
Offerte jaarrekening 2016 en begroting 2018

Uw kenmerk

Aan het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports,
ter attentie van de secretaris van het bestuur, de heer A. Swart,
te verzenden per e-mailadres: a.swart@ groningen-seaports.com

=====

Geachte bestuur,

U heeft ons gevraagd offerte uit te brengen voor het samenstellen van de jaarrekening 2016 en het opstellen van de programmabegroting 2018 van de Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports.

Inleiding

Het afgelopen jaar zijn wij betrokken geweest bij het samenstellen van de jaarrekening 2015, alsmede bij het opstellen van de programmabegroting 2017. Met veel genoegen hebben wij aan deze opdracht gewerkt en deze werkzaamheden uitgevoerd. Vanzelfsprekend zetten wij deze relatie met u komend jaar graag voort. In dit voorstel is eveneens de formele opdrachtbevestiging inbegrepen.

Daarnaast is in dit voorstel alvast een voorlopige planning van de werkzaamheden opgenomen. Uiteraard zal deze planning in overleg met u en de controlerend accountant definitief worden vastgesteld en kan deze naar behoefte worden bijgesteld. De op te leveren informatie en documentatie zal, conform het afgelopen jaar, vooraf worden besproken en toegestuurd en is niet in dit voorstel opgenomen.

Opdracht

Wij zullen op basis van de door u te verstrekken gegevens de jaarrekening 2016 van GR Havenschap Groningen Seaports samenstellen op basis van de door u te verstrekken gegevens waaronder juiste en volledige informatievoorziening van Groningen Seaports N.V. Onze verantwoordelijkheid strekt zich in principe niet uit naar de inhoud van de paragrafen A tot en met F op basis van het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Voor een nadere uitleg over de aard, doelstelling en reikwijdte van deze opdracht verwijzen wij u naar de aangehechte bijlage “De accountant verklaart!”

Daarnaast zal, ter voldoening van de voorschriften neergelegd in artikel 35 van de “Gemeenschappelijke Regeling Havenschap Groningen Seaports”, eveneens de programmabegroting 2018 worden opgesteld.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Wij zullen deze opdracht uitvoeren in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 4410, “Samenstellingsopdrachten”. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende aldaar omschreven kwaliteits- en ethische voorschriften. Dit houdt in dat wij de opdracht professioneel, vakbekwaam en zorgvuldig, integer en objectief uitvoeren en dat wij betrouwbaar omgaan met de door u verstrekte gegevens. Op deze plaats brengen wij onder uw aandacht dat wijzigingen in Besluit Begroting en Verantwoording van invloed kunnen zijn op onze werkzaamheden.

Bij een samenstellingsopdracht ondersteunen wij u bij het opstellen en presenteren van de jaarrekening en programmabegroting in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Wij passen daarbij onze deskundigheid op het gebied van administratieve verwerking en financiële verslaggeving toe. Als slotstuk van onze werkzaamheden gaan wij door het lezen van de jaarrekening globaal na dat het beeld van de jaarrekening overeenkomt met onze kennis van GR Havenschap Groningen Seaports.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Door deze opdrachtbevestiging te ondertekenen erkent en begrijpt u dat en uw toezichhoudend orgaan verantwoordelijk zijn voor:

- Het dagelijks bestuur van GR Havenschap Groningen Seaports is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten;

- Inrichting van een toereikende administratie, maatregelen van interne beheersing en de keuze en het toepassen van grondslagen voor financiële verslaggeving die in overeenstemming zijn met het beoogde gebruik van de jaarrekening;
- De nauwkeurigheid en de volledigheid van de aan ons ter beschikking gestelde informatie;
- De inhoud van de paragrafen A tot en met F op basis van het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten;
- De oordeelsvormingen die nodig zijn bij het opstellen en presenteren van de jaarrekening inclusief oordeelsvormingen waarvoor wij u in de loop van de samenstellingsopdracht ondersteuning kunnen bieden.

Wij rekenen op volledige medewerking van u en/of uw medewerkers en vertrouwen erop dat alle voor de opdracht benodigde vastleggingen, documentatie en andere informatie beschikbaar worden gesteld.

Administratieve dienstverlening

Indien wij in uw opdracht andere werkzaamheden verrichten en/of aanvullende werkzaamheden uitvoeren, zijn de voorwaarden van deze opdracht daarop van toepassing en zijn de alsdan door Deloitte gehanteerde tarieven van toepassing, tenzij schriftelijk anders overeengekomen. Overigens vallen deze andere werkzaamheden niet onder de Nederlandse Standaard 4410. Hetzelfde geldt voor aanvullende werkzaamheden die naar hun aard buiten het bestek van de initiële opdracht vallen. Indien de andere werkzaamheden betrekking hebben op een advies of rapportage, bedoeld om aan een derde te worden verstrekt in het kader van een financiering, subsidie, een (des) investering of een andere transactie, zal deze opdracht afzonderlijk, schriftelijk of per e-mail moeten worden bevestigd. De bevestiging kan blijken uit het advies zelf.

Fraude en naleving specifieke wet- en regelgeving

Onze opdracht is niet gericht op het ontdekken van fraude of onjuistheden of onwettig handelen. Niettemin zullen wij u informeren indien wij dergelijke zaken constateren. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude en onjuistheden berust bij zowel de toezichthoudende organen als het bestuur van de vennootschap. Als accountant zijn wij verantwoordelijk, noch aansprakelijk voor de preventie van fraude en onjuistheden.

Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Volgens de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) dienen wij cliëntonderzoek te verrichten. Verder zijn wij op grond van de Wwft verplicht een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie van of ten behoeve van een cliënt te melden aan de Financial Intelligence Unit Nederland te Zoetermeer.

Rapportage

Wij zullen over de uitkomsten van onze werkzaamheden aan u rapporteren in de vorm van een samenstellingsverklaring bij de jaarrekening danwel programmabegroting. Er kunnen omstandigheden zijn waarin het, op basis van onze bevindingen, noodzakelijk kan zijn de vorm en inhoud van onze rapportage aan te passen.

De jaarrekening en programmabegroting worden samengesteld in overeenstemming met de grondslagen zoals aangegeven in deze brief onder “Verantwoordelijkheid van de accountant”. U heeft ons aangegeven dat het gebruik en de verspreiding van de door ons samengestelde informatie bedoeld is voor intern gebruik. Mocht dit gebruik wijzigen, dan heeft u ons toegezegd dat voorafgaand aan het beoogde gewijzigde gebruik te laten weten. Wij kunnen voorwaarden verbinden aan het beoogde gewijzigde gebruik en de verspreiding. Bovendien wijzen wij u erop dat het niet is toegestaan de samenstellingsverklaring zonder onze voorafgaande schriftelijke toestemming openbaar te maken.

Plannen en uitvoering werkzaamheden

Wij zijn gewend onze afspraken na te komen en maken ook graag duidelijke afspraken over voorbereiding en uitvoering. De planning voor de door u te verstrekken opdracht is als volgt weer te geven:

Jaarrekening:

Wij zullen onze werkzaamheden medio januari 2017 starten om voor 31 januari 2017 een concept jaarrekening 2016 op te kunnen leveren. De lijst met op te leveren informatie zal dit najaar, conform de aangeleverde informatie van het afgelopen jaar en uiteraard in overleg met u en de controlerende accountant, worden verstrekt. De werkzaamheden zullen bestaan uit en gericht zijn op:

- Het samenstellen van de jaarrekening 2016 op basis van de lay-out van de jaarrekening 2017;
- Doornemen relevante notulen van besluiten en vergaderingen;
- Doornemen paragrafen A tot en met F en tussentijdse ondersteuning en afstemming hierover met Ariën Swart;
- Aanlevering benodigde audit specificaties GR Havenschap Groningen Seaports aan Ernst & Young Accountants, tussentijdse communicatie over status en aanvullend benodigde gegevens.

Programmabegroting:

In navolging op de planning en uitvoering van de werkzaamheden inzake de programmabegroting 2017 zullen we onze werkzaamheden medio/eind februari 2017 starten, zodat de (concept)programmabegroting 2018 voor 15 maart 2017 kan worden opgeleverd. Ook hiervoor geldt dat de aangeleverde informatie vooraf en conform vorig jaar zal worden opgevraagd. De definitieve afspraken zullen in overleg met u worden gepland. De werkzaamheden zullen bestaan uit en gericht zijn op:

- Het opstellen van de programmabegroting 2018 op basis van de lay-out van de programmabegroting 2017;
- De aan de programmabegroting 2018 ten grondslag liggende veronderstellingen, naar de beste schatting door het bestuur, deze uitgangspunten dienen niet onredelijk zijn;
- Het op een juiste wijze verwerken van de veronderstellingen in de programmabegroting 2018;
- Een juiste wijze van presentatie van de programmabegroting 2018 en toereikende toelichting op alle veronderstellingen van materieel belang toereikend met inbegrip van een duidelijke vermelding of het schattingen of hypothesen betreft;
- Aansluiting tussen de grondslagen van de jaarrekening en van de programmabegroting, en dat daarbij aanvaardbare grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebruikt;
- De programmabegroting 2018 is opgesteld conform het Besluit en Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV).

Door de aard van de uit te voeren werkzaamheden kan ons onderzoek naar de gegevens waarop de veronderstellingen zijn gebaseerd, slechts resulteren in het verstrekken van een conclusie die geen zekerheid geeft.

Uiteraard zijn wij gewend om onze toegevoegde waarde zichtbaar te maken met signaleringen en adviezen.

Budget

Op basis van de hiervoor weergegeven punten begroten wij de kosten voor het samenstellen van de jaarrekening 2016 op € 9.400 op basis van een verwachte tijdsbesteding van 68 uur. Dit budget is gebaseerd op de volgende verdeling:

- Voorbereiding dossier, afstemming met u inzake voorbereiding en planning werkzaamheden, 8 uren;
- Doornemen relevante notulen van besluiten en vergaderingen, afstemming bijzonderheden, 5 uren;
- Opstellen van de concept jaarrekening, op basis van de door u uitgewerkte kolommenbalans, 16 uren;

- Doornemen paragrafen A tot en met F, 10 uren;
- Tussentijdse afstemming inzake aanlevering gegevens, opvragen aanvullend benodigde gegevens, 8 uren;
- Interne review, afsluiting dossier en uitbrengen definitieve jaarrekening incl. samenstellingsverklaring, 17 uren;
- Afstemming en overdracht documentatie aan EY accountants, 4 uren.

Op basis van de hiervoor weergegeven punten begroten wij de kosten voor het opstellen van de programmabegroting 2018 op € 4.750 op basis van een verwachte tijdsbesteding van 32 uur. Dit budget is gebaseerd op de volgende verdeling:

- Verwerken aangeleverde gegevens in lay-out programma begroting, 10 uren;
- Beoordelen van de veronderstellingen en de verwerking daarvan in de programmabegroting, 6 uren;
- Beoordelen presentatie en diverse toelichtingen, 4 uren;
- Beoordelen programmabegroting in vergelijking met de jaarrekening en BBV, 6 uren;
- Interne review, onderlinge afstemming en bespreking, 8 uren.

De individuele uurtarieven zijn in overeenstemming met de mate van verantwoordelijkheid en de vereiste ervaring en bekwaamheid van elk der teamleden. Wij evalueren graag na afloop samen met u onze samenwerken om verbeteringen of aanpassingen af te stemmen.

Voor de goede orde vermelden wij de in deze brief genoemde bedragen exclusief omzetbelasting zijn. Ons honorarium voor verrichte werkzaamheden zal in rekening worden gebracht op basis van de voortgang daarvan. De betalingstermijn bedraagt 30 dagen.

Algemene Voorwaarden

Op onze dienstverlening zijn onze Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, hoofdstuk A, januari 2014, gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837, van toepassing, waarvan u hierbij een exemplaar aantreft. Door ondertekening en retournering van deze opdrachtbevestiging verklaart u dit exemplaar te hebben ontvangen en de voorwaarden te accepteren.

Dienstverlening

Wij besteden veel aandacht aan goede arbeidsomstandigheden van onze medewerkers. De kwaliteit van een werkplek heeft een directe relatie met de gezondheid van medewerkers. Wij verzoeken u dan ook om onze medewerkers te voorzien van adequate werkruimte en overige faciliteiten.

9 augustus 2016

Feedback over onze dienstverlening

Deloitte stelt feedback over haar dienstverlening zeer op prijs en heeft een uitgebreid programma om cliënten om feedback te vragen. We staan natuurlijk ook open voor uw feedback op momenten dat wij er niet expliciet om vragen. Heeft u een vraag of wilt u iets kwijt over deze opdracht, neem dan contact op met J.C. van der Linden RA, via nummer 06-55853631.

Heeft u, buiten deze opdracht, nog andere vragen over de dienstverlening van Deloitte of wilt u uw mening over Deloitte geven, neem dan contact op met Mennolt Beelen RA, via nummer 088 288 0731.

Ten slotte

Met groot genoegen aanvaarden wij de opdracht. Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet contact met ons op te nemen. Wij verzoeken u het bijgevoegde tweede exemplaar van deze brief te voorzien van uw handtekening en te retourneren. Dit ter bevestiging dat deze brief een correcte weergave is van hetgeen wij overeenkwamen te zullen uitvoeren. Door ondertekening van deze brief verklaart u eveneens de bijlage 'De accountant verklaart!' te hebben gelezen en begrepen.

Met vriendelijke groet,

Deloitte Accountancy & Advies B.V.

J.C. van der Linden RA

Voor akkoord,

GR Havenschap Groningen Seaports:

Naam:.....

Functie:.....

Datum:.....

Bijlagen:

- 'De accountant verklaart!' met uitleg van de samenstellingsopdracht (vastgehecht aan deze brief)
- Algemene Voorwaarden
- Specimen-exemplaar van verwachte samenstellingsverklaring
- Tweede exemplaar van deze brief en aangehechte bijlage 'De accountant verklaart' met uitleg van de samenstellingsopdracht

Bijlage NBA tekst¹: De accountant verklaart!

Uitleg voor gebruikers van de samenstellingsverklaring van een accountant

Een accountant kan bij historische financiële informatie verschillende soorten opdrachten uitvoeren, afhankelijk van de vraagstelling van de opdrachtgever (hierna: de organisatie of het bestuur daarvan) en de informatiebehoefte van de gebruiker. Hij rapporteert over de opdracht in een accountantsverklaring. In de praktijk komt een verklaring bij de jaarrekening het meeste voor. Dit kan dan zijn:

- Een samenstellingsverklaring - de accountant ondersteunt de organisatie bij het opstellen van de jaarrekening.;
- Een controleverklaring - de accountant geeft een oordeel over de jaarrekening met een redelijke mate van zekerheid;
- Een beoordelingsverklaring - de accountant geeft een conclusie met een beperkte mate van zekerheid.

Wat de opdracht ook is, een accountant moet altijd professioneel, integer, objectief, vakbekwaam en zorgvuldig zijn en informatie vertrouwelijk behandelen.

Samenstellingsverklaring

Wanneer een accountant het bestuur van de organisatie (of: de ondernemer) helpt bij het maken van de jaarrekening, geeft hij hierbij een samenstellingsverklaring af. Hierin staat de volgende informatie:

Omdat de accountant het bestuur helpt met het maken van de jaarrekening, gaat hij uit van de informatie die hij ontvangt van het bestuur. De accountant onderzoekt in principe niet of deze informatie correct is.

Soms helpt hij het bestuur bij het maken van schattingen of bij de keuze van passende grondslagen voor financiële verslaggeving. Hij zal hierover altijd overleggen met het bestuur en ervoor zorgen dat het bestuur de gemaakte keuzes begrijpt. Dit om ervoor te zorgen dat het bestuur zijn verantwoordelijkheid voor de jaarrekening kan nemen.

Wanneer de jaarrekening is opgesteld zal de accountant globaal nagaan of het beeld van de jaarrekening aansluit met zijn kennis van de organisatie. Als de accountant denkt dat de informatie van het bestuur niet compleet of onnauwkeurig is, dan zal hij het bestuur om aanvullende informatie vragen. Zo nodig zal hij zelf aanpassingen voorstellen.

¹ De tekst van deze Bijlage is integraal afkomstig van de NBA. Deloitte Accountancy & Advies B.V. draagt verantwoordelijkheid noch aansprakelijkheid voor de inhoud van deze Bijlage.

Als de accountant de opdracht niet kan afmaken omdat het bestuur geen informatie geeft of weigert om bepaalde aanpassingen te laten maken in de jaarrekening, dan geeft hij de opdracht terug. In dat geval informeert hij ook eventuele toezichthouders, zoals een raad van commissarissen.

Omdat de accountant het bestuur helpt bij het maken van de jaarrekening geeft hij geen oordeel of conclusie over de jaarrekening. Als de gebruikers van de jaarrekening een oordeel of conclusie willen, moet een accountant een controle- of beoordelingsopdracht uitvoeren.

Controleverklaring

Bij een controleopdracht controleert de accountant of de jaarrekening die het bestuur heeft opgesteld een goede weergave is van de financiële situatie van de onderneming. In de controleverklaring geeft de accountant zijn onafhankelijke mening hierover in de vorm van een oordeel. Dit doet hij voor gebruikers van de jaarrekening zoals aandeelhouders, leveranciers en banken, die op basis hiervan beslissingen nemen.

Een jaarrekening moet een getrouw beeld geven van het vermogen en het resultaat van de organisatie. Maar dit betekent niet dat de jaarrekening tot op de laatste euro nauwkeurig hoeft te zijn. De jaarrekening moet wel zo nauwkeurig zijn dat de gemiddelde gebruiker zijn beslissingen hierop kan nemen. In andere woorden er mogen geen materiële afwijkingen in de jaarrekening zitten.

Het doel van de controleopdracht is dat de accountant met een hoge mate van zekerheid zegt dat de jaarrekening geen materiële afwijkingen bevat. De accountant geeft geen absolute zekerheid dat de jaarrekening goed is omdat hij bewust misleid kan worden door een organisatie, de gemaakte schattingen in de jaarrekening vaak subjectief zijn en omdat het economisch niet verantwoord is om alle individuele transacties te onderzoeken. Vandaar dat de accountant spreekt over een redelijke mate van zekerheid.

De accountant voert uitgebreide werkzaamheden uit om zijn oordeel te onderbouwen. Zo zal hij bijvoorbeeld:

- Nadenken over wat fout kan gaan en op basis hiervan zijn controle inrichten;
- Inkoop- en verkooptransacties onderzoeken;
- Een voorraadtelling bijwonen;
- Een rekeningsaldo laten bevestigen door een afnemer;
- Cijferanalyses maken;
- Inlichtingen vragen aan mensen in en buiten de gecontroleerde organisatie.

Het overgrote deel van de afgegeven controleverklaringen is goedkeurend. Dit komt doordat eventuele materiële afwijkingen die uit de controle blijken al voor het afgeven van de verklaring door de organisatie in overleg met de accountant worden gecorrigeerd.

Het kan ook voorkomen dat er wel materiële afwijkingen in de jaarrekening zitten. Afhankelijk van de ernst van de afwijkingen geeft de accountant een afkeurende verklaring of een verklaring met beperking. Soms heeft de accountant onvoldoende informatie om zijn oordeel over de jaarrekening te onderbouwen. Afhankelijk van de ernst daarvan geeft hij een oordeelonthouding of een verklaring met beperking.

Beoordelingsverklaring

Ook bij een beoordelingsopdracht gaat de onafhankelijke accountant na of de jaarrekening een goede weergave is van de financiële situatie van de organisatie. De accountant voert alleen in principe minder werkzaamheden uit. Deze zullen vooral bestaan uit:

- Nadenken over wat fout kan gaan en op basis hiervan zijn beoordeling inrichten;
- Inlichtingen vragen aan mensen in de organisatie;
- Cijferanalyses maken.

Omdat minder werkzaamheden worden uitgevoerd door de accountant, zal hij ook minder zekerheid kunnen geven over de jaarrekening. Zijn conclusie geeft een beperkte mate van zekerheid. De keuze hiervoor is afhankelijk van de behoefte aan zekerheid bij de gebruikers in verhouding tot de kosten.

Als de accountant denkt dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat, dan doet hij nader onderzoek.

In de beoordelingsverklaring stelt de accountant dat ‘niet is gebleken dat de jaarrekening geen getrouw beeld geeft van het vermogen en het resultaat van de onderneming’. Daarmee zegt hij eigenlijk dat de jaarrekening plausibel lijkt.

Net als bij de controleverklaring kan het ook hier voorkomen dat de accountant van mening is dat de jaarrekening fout is of dat hij onvoldoende zekerheid kan verkrijgen over de jaarrekening. Hij brengt dit dan tot uitdrukking in zijn conclusie.

Samenstellingsverklaring van de accountant

Aan GR Havenschap Groningen Seaports

De jaarrekening van GR Havenschap Groningen Seaports 2016 is door ons samengesteld op basis van de van u gekregen informatie. De jaarrekening bestaat uit de enkelvoudige balans per 31 december 2016 en het overzicht van baten en lasten over 2016 met de daarbij behorende toelichting. In deze toelichting is onder andere een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving opgenomen.

Deze samenstellingsopdracht is door ons uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de voor ons accountants geldende Standaard 4410, "Samenstellingsopdrachten". Op grond van deze standaard wordt van ons verwacht dat wij u ondersteunen bij het opstellen en presenteren van de jaarrekening in overeenstemming met het in Nederland geldende Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Wij hebben daarbij onze deskundigheid op het gebied van administratieve verwerking en financiële verslaggeving toegepast.

Bij een samenstellingsopdracht bent u er verantwoordelijk voor dat de informatie klopt en dat u ons alle relevante informatie aanlevert. Wij hebben onze werkzaamheden, in overeenstemming met de daarvoor geldende regelgeving, dan ook uitgevoerd vanuit de veronderstelling dat u aan deze verantwoordelijkheid heeft voldaan. Als slotstuk van onze werkzaamheden zijn wij door het lezen van de jaarrekening globaal nagegaan of het beeld van de jaarrekening overeenkwam met onze kennis van GR Havenschap Groningen Seaports. Wij hebben geen controle- of beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd die ons in staat stellen om een oordeel te geven of een conclusie te trekken met betrekking tot de getrouwheid van de jaarrekening.

Bij het uitvoeren van deze opdracht hebben wij ons gehouden aan de voor ons geldende relevante ethische voorschriften in de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). U en andere gebruikers van deze jaarrekening mogen er dan ook van uitgaan dat wij de opdracht professioneel, vakbekwaam en deskundig, integer en objectief hebben uitgevoerd en dat wij vertrouwelijk omgaan met de door u verstrekte gegevens.

Wij hebben deze jaarrekening samengesteld voor de directie van GR Havenschap Groningen Seaports met als doel GR Havenschap Groningen Seaports in staat te stellen te voldoen aan de plicht de jaarrekening op te maken. Onze samenstellingsverklaring is uitsluitend bestemd voor intern gebruik en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen.

Voor een nadere toelichting op de aard en reikwijdte van een samenstellingsopdracht en de VGBA verwijzen wij u naar www.nba.nl/uitleg-samenstellingsverklaring.

Voorstel aan Algemeen Bestuur

Datum AB-vergadering: 25 oktober 2016

Nummer: 2016.

Agendapunt:

Voor akkoord

Datum

Paraaf

Secretaris: A.Swart

23 september 2016

Onderwerp: Accountantscontrole en programma van eisen jaarrekening 2016

Het is gebruikelijk dat, voordat de accountant start met de eindejaarscontrole, een programma van eisen wordt opgesteld voor het uitvoeren van de accountantscontrole, inclusief het toetsingskader.

De eindejaarscontrole 2016 zal door accountantskantoor EY uitgevoerd worden. Gezien eerdere besluitvorming van het AB kan de EY de controle nog eenmaal voor ons uitvoeren. De jaarrekeningcontrole zal in januari 2017 plaatsvinden.

De eisen met betrekking tot de accountantscontrole van de jaarrekening 2016 zijn de volgende:

1. De accountant gebruikt ten behoeve van de oordeelsvorming over de jaarrekening van de Gemeenschappelijk Regeling Havenschap Groningen Seaports de hieronder vermelde goedkeuringstoleranties. Deze toleranties zijn niet gewijzigd ten opzichte van het boekjaar 2015.

Goedkeuringstoleranties	Goedkeurend	Met Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% van lasten)	$\leq 1\%$	$> 1\% < 3\%$	–	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3\% < 10\%$	$\geq 10\%$	–

2. De accountant richt zijn controle zodanig in dat een redelijke mate van zekerheid bestaat dat fouten en onzekerheden die afzonderlijk of gezamenlijk de goedkeuringstoleranties voor fouten in de jaarrekening respectievelijk onzekerheden in de controle overschrijden worden ontdekt.

3. Voor de Gemeenschappelijk Regeling Havenschap Groningen Seaports is de relevante interne en externe wet- en regelgeving met betrekking tot de financiële rechtmatigheid gedefinieerd.

4. Naast de kwantitatieve fouten en onzekerheden in de controle houdt de accountant bij de controle en de oordeelsvorming rekening met kwalitatieve aspecten. Indien de accountant kwalitatieve gebreken van noemenswaardig belang constateert, meldt hij deze in de management letter en het verslag van bevindingen, ook indien deze gebreken niet leiden tot het onthouden van een goedkeurende accountantsverklaring.

Voorstel:

het bovenstaande programma van eisen vast te stellen.

OPMERKING

Indien het Algemeen Bestuur gebruik wil maken van de mogelijkheid om indien gewenst aan te geven waaraan de accountant bij zijn controle specifiek aandacht dient te besteden en welke goedkeuringstoleranties hij daarbij dient te hanteren, wordt dit bepaald voorafgaand aan de accountantscontrole.

Voorwaarden:

Financieel: n.v.t.

Mandaat: AB

Bijlage: n.v.t.

Voorstel aan Algemeen Bestuur

Datum AB-vergadering: 25 oktober 2016

Nummer: 2016.

Agendapunt:

Voor akkoord

Datum

Paraaf

Secretaris: A. Swart

23 september 2016

Onderwerp: financiële tussenrapportage (halfjaarlijks)

Inleiding

Jaarlijks stelt de GR een begroting en een jaarrekening op. De kosten van de GR komen uiteindelijk ten laste van de NV. De afspraak is dat het resultaat van de GR uiteindelijk uitkomt op 0. Het verschil tussen de lasten en baten van de GR heeft dus invloed op het resultaat van de NV. Daarnaast dient de GR verantwoording af te leggen aan zijn participanten over het gevoerde financiële beleid en beheer. Zodoende is het van belang dat de GR een gedegen inzicht heeft en geeft in de inkomsten en uitgaven.

Vanaf de verzelfstandig heeft deze verantwoording alleen plaatsgevonden door middel van de jaarrekening. Ook om in de toekomst een reële begroting op te kunnen blijven stellen is het van belang om de financiële ontwikkelingen goed in beeld te hebben.

Daarnaast vraagt de verzelfstandiging ook een specifieke eigenstandige financieel beleid en beheer daarvan van zowel de NV als de GR.

In de bijlage treft u een overzicht van de stand van zaken van de baten en lasten ten opzichte van de begroting 2016 op 1 juli van dit jaar. Hieronder treft u een korte toelichting op de posten.

Toelichting op de posten

- A. Het rekeningresultaat van de GR wordt ten gunste of ten laste gebracht van de exploitatie van de NV. Deze afspraak was ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet geëffectueerd en dus niet verwerkt. Dat is in dit overzicht wel gedaan.
- B. De definitieve dienstenvergoeding wordt in overleg vastgesteld.
- C. De personele lasten zijn de kosten voor de vergoeding van de secretaris. Dit bedrag is begroot op de ervaringscijfers van 2015. In 2016 is er sprake van een lager tarief voor deze werkzaamheden dan geraamd. De verwachting is dan ook dat de werkelijke kosten uiteindelijk lager zullen uitvallen dan begroot.
- D. Aangezien de begroting en rekening niet meer door de NV, maar in eigen beheer door de GR wordt opgesteld, zijn de kosten hoger dan geraamd. Het budget is nog gebaseerd op alleen de kosten voor controle van de rekening.
- E. Bij de besluitvorming over het opstellen van een aandeelhoudersstrategie begin 2015, is geen besluit genomen over de financiering hiervan. Zodoende zijn er geen extra middelen voor gereserveerd. Deze kosten veroorzaken dus 100% overschrijding op de post "advieskosten".

- F. Ook bij de implementatie van iBaps is in het besluit daartoe geen rekening gehouden met de extra kosten. Wellicht ook in de veronderstelling dat dit een lagere werklust voor de secretaris met zich meebrengt, waardoor de kosten worden gecompenseerd. Dit is vooralsnog niet het geval. Aangezien naast iBabs de vergaderstukken ook nog op de “oude manier” naar een aantal ondersteuners moet worden gezonden. Feitelijk is er dus een handeling toegevoegd.
- G. Hier zijn de kosten als verslaglegging, catering etc. ondergebracht.

Advies:

Kennisnemen van de financiële stand van zaken per 1 juli 2016.

Bijlage: Financiële stand van zaken t.o.v. begroting 2016 per 1 juli 2016

Winst-en-verliesrekening	Realisatie t/m Q2 2016	Begroting 2016	Verwachting 2016	Afwijking verwachting tov begroting	Toelichtingen
Opbrengsten:					
A	Doorbelasting kosten aan NV	€ 80.611	€ -	€ 323.678	€ 323.678-
Kosten:					
B	Dienstenvergoeding	€ -	€ 2.610.000	€ 2.610.000	€ -
	Personele kosten	€ 12.699	€ 60.000	€ 30.000	€ 30.000 uren A. Swart. Verwachting gebaseerd op 7 x € 2200 + realisatie tm Q2 + kleine stelpost
C					
D	Accountantskosten 2016	€ -	€ 15.000	€ 30.000	€ 15.000- samenstellen + controle jaarwerk 2016
E	Advieskosten	€ 65.000	€ -	€ 65.000	€ 65.000- honorarium aandeelhoudersstrategie
F	Kosten iBabs	€ -	€ -	€ 2.750	€ 2.750- Q1 € 300, Q2 t/m Q3 € 810 per kwartaal; verwachting gebaseerd op (realisatie -/- eenmalige kosten + niet verwerkte factuur) x 2. Er vanuit gaande dat in het 2e halfjaar ook 3 AB-vergaderingen worden gehouden.
G	Overige kosten	€ 2.799	€ -	€ 5.700	€ 5.700-
TOTAAL KOSTEN		€ 80.498	€ 2.685.000	€ 2.743.450	€ 58.450-
Financiële baten en lasten:					
H	Rente lening + borgstellingspremie	€ -	€ 2.610.000-	€ 2.610.000-	€ -
I	Rente deelnemers	€ -	€ 190.000	€ 190.000	€ -
J	Bankkosten	€ 114	€ -	€ 228	€ 228- gemakshalve realisatie x2
TOTAAL FINANCIËLE BATEN EN LASTEN		€ 114	€ 2.420.000-	€ 2.419.772-	€ 228-
TOTALEN		€ 80.611	€ 265.000	€ 323.678	€ 58.678-
RESULTAAT		€ -	€ 265.000-	€ -	€ 265.000-

Informatie nota voor het Algemeen Bestuur

Datum AB-vergadering: 25 oktober 2016

Nummer: 2016.

Agendapunt:

Voor akkoord

Datum

Paraaf

Secretaris: A. Swart

23 september 2016

Onderwerp: Stand van zaken staatssteunmelding

Inleiding

Bij de besluitvorming inzake de lange termijn financiering op 12 februari van dit jaar heeft het u besloten om een staatssteunmelding te doen. De melding heeft dan met name betrekking op de 100% borgstelling.

Externe begeleiding

Ter uitvoering van dat besluit hebben wij op 26 mei besloten om het bureau akd te verzoeken deze melding te begeleiden.

De reden om juist dit bureau te vragen, ligt in het feit dat akd zich in het kader van de verzelfstandiging, in opdracht van de NV al in deze materie heeft verdiept. Hierdoor is het bureau in staat om zonder diepgaand nader onderzoek een dergelijke melding te begeleiden. Omdat de NV tot nu toe de opdrachtgever van akd is geweest, is in nauw overleg met de NV het bureau benaderd.

Kosten

Vervolgens hebben wij een memo ontvangen, waarin de notificatieprocedure wordt omschreven, alsmede een raming van de kosten wordt gedaan in het geval het bureau de opdracht op zich gaat nemen. Akd begroot voor dit proces een bedrag van tussen de € 15.000 en € 25.000 (exclusief btw, reis en kantoorkosten). De marge is volgens de prijsopgave zo ruim, omdat vooraf niet duidelijk is wat de uitvraag van de overheden zal zijn.

Voor een inhoudelijke schets van werkzaamheden en procedures wordt korthedshalve verwezen naar bijgevoegd memo zelf.

Gezien het voortraject wordt door ons ingeschat dat het opvragen van andere offertes voor deze werkzaamheden niet een (substantieel) lager honorarium zal opleveren. Wel zien wij erop toe dat alleen werkzaamheden die strikt noodzakelijk zijn voor de melding worden verricht. Tevens kunnen opleveringen van documenten ook in eigen huis worden gedaan, in samenwerking en overleg met de NV. Primair is immers om begeleiding gevraagd.

Besluit

Alles overwegende hebben wij besloten om op basis van de bijgaande prijsopgave de begeleiding van een staatssteunmelding uit te besteden aan akd. Hiervoor willen wij een maximaal budget van € 20.000,- beschikbaar stellen en daarbij samenwerking te zoeken met de NV. Het doen van de staatssteunmelding zal plaatsvinden onder regie van de secretaris van de GR.

Dekking

De kosten brengen wij ten laste van de post “adviseurskosten”. Hierop zijn echter nog geen uitgaven geraamd. De uitgaven voor deze post bedragen op dit moment € 65.000. Hier zal in de jaarrekening dus sprake zijn van een forse overschrijding.

Bijlage: Memo AKD inzake begeleiding melding staatssteun

MEMO

VERTROUWELIJK

AAN Gemeenschappelijke Regeling
Groningen Seaports

VAN prof. mr. P.H.L.M. Kuypers
Advocaat
TELEFOON +31(0)882535058
FAX +31(0)882535058
E-MAIL pkuyper@akd.eu

DATUM 12 juli 2016
ONS KENMERK 256951
KOPIE AAN Barend Post

ONDERWERP Groningen Seaports: gevolgen melding

1. Inleiding en vraagstelling

Aan AKD is gevraagd de Gemeenschappelijke Regeling Groningen Seaports te ondersteunen bij de uitvoering van het doen van een staatssteunmelding bij de Europese Commissie. Wij beschrijven in deze notitie eerst de notificatieprocedure, dan de juridische gevolgen van een melding bij de Europese Commissie en vervolgens gaan wij kort in op de financiële aspecten van een melding. Tevens treft u een raming van de kosten voor onze diensten aan in de laatste alinea van deze notitie.

2. De notificatieprocedure

In de notificatieprocedure toetst de Europese Commissie aan de hand van het Europese juridische kader betreffende staatssteun of een maatregel staatssteun betreft, en indien dit het geval is, of de maatregel verenigbaar is met de Europese interne markt.

Er is sprake van staatssteun, indien aan de voorwaarden van artikel 107 lid 1 VwEU¹ is voldaan. Een maatregel is staatssteun als hij aan de volgende vijf criteria voldoet:

- 1) Hij verschaft een voordeel aan een onderneming dat deze niet langs normale commerciële weg zou hebben verkregen ('niet-marktconform voordeel');
- 2) Hij wordt door de overheid verleend of met overheidsmiddelen bekostigd;
- 3) Hij komt ten goede aan bepaalde ondernemingen of bepaalde producties (selectiviteit);
- 4) Hij leidt tot (dreigende) vervalsing van de mededinging; en
- 5) Hij leidt tot ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer tussen de lidstaten.

Indien niet is voldaan aan deze vijf voorwaarden is geen sprake van staatssteun en er bestaat dus geen notificatieplicht. Het is aan de overheidsorganisatie om te toetsen of aan de voorwaarden voor een kwalificering als staatssteun is voldaan. Indien de overheidsorganisatie twijfels heeft over de vraag of voldaan is aan de voorwaarden, kan zij de maatregel aan de Europese Commissie voorleggen voor een oordeel. Dit kan rechtszekerheid bieden in complexe gevallen, is echter niet noodzakelijk indien de maatregel geen staatssteun is.

¹ Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

DATUM 14 juni 2016

ONS KENMERK

PAGINA 2 van 3

Indien aan de vijf voorwaarden van artikel 107 lid 1 VwEU is voldaan, moet worden genotificeerd aan de Europese Commissie, tenzij de maatregel binnen de kaders van een groepsvrijstelling² valt. De Europese Commissie oordeelt binnen de notificatieprocedure of goedkeuring kan worden verleend aan de maatregel.

Het verloop van de procedure is (in het kort) als volgt. De notificatie wordt elektronisch ingediend door het coördinatiepunt staatssteun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en wordt voorbereid door de steun verlenende overheidsorganisatie. De GR zal in dit geval de notificatie voorbereiden, zendt deze aan het Ministerie en deze dient deze na eventuele commentaren en aanpassingen in via de Permanente Vertegenwoordiging bij de EU in Brussel.

De lengte van de procedure bij de Europese Commissie is volledig afhankelijk van de Europese Commissie. De Europese Commissie kan de beslisperiode verlengen door te verklaren dat de melding niet compleet is. De duur van de procedure is hierdoor moeilijk in te schatten, normaalgesproken moet worden gerekend met een procedure van negen tot twaalf maanden. Dit is afhankelijk van de kwaliteit van de oorspronkelijk ingediende melding, de snelheid van het verstrekken van gevraagde informatie, de complexiteit van de zaak, de aard van de zaak, op- of aanmerkingen van belanghebbenden en de beschikbaarheid van personeel bij de Commissie.

De Europese Commissie publiceert de notificatie in het Publicatieblad van de EU en in het zaakregister op haar website.

3. De juridische gevolgen van een melding

Niet genotificeerde en goedgekeurde staatssteunmaatregelen mogen volgens de *standstill*-bepaling van artikel 108 lid 3 VwEU niet ten uitvoer worden gelegd. Het gevolg van een eventuele goedkeuring aan het einde van de notificatieprocedure is, dat de steun ten uitvoer mag worden gelegd.

Indien er echter geen sprake is van staatssteun, mocht de maatregel ook zonder notificatie ten uitvoer worden gelegd. Wanneer de maatregel al ten uitvoer wordt gelegd, is de toegevoegde waarde van een melding (om rechtszekerheid te verkrijgen) te betwijfelen. In ieder geval zal men bij goedkeuring door de Commissie, in beginsel, geen gevaar meer lopen, dat de Commissie nog aan het ten uitvoer leggen van de maatregel in de weg staat. Ook tegenover derden is de beschikking van de Commissie in beginsel een goede waarborg dat de staatssteunregels niet zijn geschonden.

² Zoals de Algemene Groepsvrijstelling 651/2014.

DATUM 14 juni 2016

ONS KENMERK

PAGINA 3 van 3

Indien de Commissie oordeelt dat de maatregel staatssteun is, maar dat deze verenigbaar is met de interne markt, kan zij voorwaarden verbinden aan het verlenen van de steun.

De Commissie kan vanzelfsprekend ook oordelen, dat de staatssteun niet verenigbaar is met de interne markt. In dat geval mag de staatssteun niet ten uitvoer worden gelegd en moet eventueel reeds verleende steun worden teruggevorderd.

4. De financiële aspecten van een melding

Een melding bij de Commissie zal tot verschillende kosten leiden.

Zo is een meldingstraject voor de meldende partij – in dit geval de GR – arbeidsintensief, vooral indien er veel vragen worden gesteld door de Europese Commissie.

Indien de melding door de Commissie negatief wordt beoordeeld, moet eventueel verleende steun worden teruggevorderd, dit zal in dat geval ook tot extra kosten leiden.

De kosten van onze werkzaamheden ramen wij op €15.000 - €25.000 aan honorarium (excl. BTW, reis- en kantoorkosten) voor het adviseren tijdens het gehele meldingstraject. De exacte kosten zijn met name moeilijk in te schatten, omdat men van te voren niet weet hoeveel vragenrondes van de Europese Commissie te verwachten zijn. Tevens speelt bij deze kostenraming een rol dat binnen het meldingstraject besprekingen in Den Haag met het Ministerie van BZK en met de Europese Commissie in Brussel dienen plaats te vinden. De Europese Commissie legt in haar staatssteuntoezicht een focus op havenbedrijven, waardoor met een gedetailleerde toetsing van de Commissie te rekenen is.

AKD

Bijlagen